

Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”

Waloryzacja przyrodnicza gminy **Trzebnica**

Autorzy opracowania:
mgr inż. Grzegorz Bobrowicz
mgr Krzysztof Konieczny

Wrocław 2004

„Waloryzacja przyrodnicza gminy Trzebnica”

Kontakt z autorami:

© Grzegorz Bobrowicz 071/389 42 27; 0605 287 243

© Krzysztof Konieczny 071/389 05 15; 0605 287 093

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. OPIS ŚRODOWISKA	5
3. INWENTARYZACJA SZATY ROŚLINNEJ	8
3.1. Wykaz siedlisk przyrodniczych zagrożonych, rzadkich i chronionych	9
3.2. Wykaz stanowisk zagrożonych, rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych	13
4. INWENTARYZACJA ŚWIATA ZWIERZĘCEGO	26
4.1. Wykaz stanowisk zagrożonych, rzadkich i chronionych gatunków bezkęgowców	41
4.2. Wykaz stanowisk zagrożonych, rzadkich i chronionych gatunków kręgowców	35
5. ISTNIEJĄCE I PROJEKTOWANE WCZEŚNIEJ OBSZARY CHRONIONE	74
6. PROPOZYCJE NOWYCH OBSZARÓW CHRONIONYCH	76
6.1. Projektowany rezerwat przyrody	77
6.2. Projektowane użytki ekologiczne	79
6.3. Projektowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy	95
7. STRATEGIA ZACHOWANIA WALORÓW PRZYRODNICZYCH	97
8. LITERATURA	98

1. WSTĘP

Plan zagospodarowania przestrzennego gminy powinien uwzględniać oprócz warunków zabudowy, wymogów przemysłu, rolnictwa i in., również uwarunkowania przyrodnicze i związane z nimi problemy ochrony. Opracowanie planu przestrzennego gminy bez walorów przyrodniczych i krajobrazowych byłoby niepełne oraz stwarzałoby sytuacje konfliktowe na płaszczyźnie ochrony przyrody.

W gminie Trzebnica przeprowadzono inwentaryzację przyrodniczą na początku lat dziewięćdziesiątych (Macicka 1991; Witkowski 1991). Jednak opracowania te oparte były tylko o wyszukiwanie stanowisk roślin i zwierząt chronionych, z pominięciem gatunków z czerwonych ksiąg i list. Nie opisano wówczas także rzadkich siedlisk oraz nie zaprojektowano sieci terenów przyrodniczo cennych przeznaczonych do ochrony.

Po roku 2000 ukazały się nowe „czerwone księgi” i „czerwone listy” roślin i zwierząt, a po akcesie Polski do Unii Europejskiej zaczęły u nas obowiązywać dyrektywy „siedliskowa” i „ptasia” wskazujące siedliska oraz gatunki roślin i zwierząt wymagające ochrony na poziomie europejskim. Natomiast w roku 2004 ukazała się nowa ustawa o ochronie przyrody oraz nowe rozporządzenia dotyczące prawnej ochrony flory i fauny. Wszystkie te dokumenty wyznaczyły nowe ramy dla waloryzacji przyrodniczej. Poniższe opracowanie uwzględnia wszystkie aktualne akty prawne.

Niniejsze opracowanie jest kompleksowym zbiorem aktualnych informacji o chronionych i rzadkich gatunkach roślin i zwierząt, rzadkich siedliskach oraz terenach ważnych dla ochrony przyrody w gminie Trzebnica.

Wytypowane cenne przyrodniczo tereny należy pilnie objąć ochroną, wykorzystując do tego celu przede wszystkim narzędzia prawne, jakie daje Radzie Gminy *Ustawa o ochronie przyrody*.

Poniższe opracowanie powinno zostać również wykorzystane w promocji gminy, w rozwoju ekoturystyki oraz w edukacji ekologicznej, zwłaszcza w szkołach. Umożliwi ono przygotowanie programów ekologicznych na terenie gminy, a także ułatwi pozyskanie funduszy na ich realizację.

Foto 1. Urozmaicona rzeźba obszaru gminy oraz mozaika siedlisk przyrodniczych stwarzają znakomite warunki do rozwoju ekoturystyki i edukacji przyrodniczej
- widok z Ciemnej Góry

2. OPIS ŚRODOWISKA

Gmina Trzebnica położona jest na terenie dwóch mezoregionów geograficznych (Kondracki 1998). Północna część gminy (około 60% powierzchni) leży w mezoregionie Kotlina Żmigrodzka w trzech mikroregionach: Równina Czeszowska, Równina Prusic, Dolina Środkowej Baryczy (Walczak 1970). Dnem tej części kotliny toczą swe wody liczne cieki będące dopływami Sąsiecznicy (Sieczki) lewobrzeżnego dopływu Baryczy. Do najważniejszych z nich należą: Brzeźnica, Młyńska Struga, Olszak, Lipniak, Czarna Woda, Głęboki Rów, Kanał Trzebnicki. Dno kotliny będącej zagłębieniem końcowym lodowca warciańskiego wypełniają piaski. Tu, na wschód od Koniówka znajduje się najniższy położony punkt w gminie – 93 m n.p.m.

Południowa część gminy (około 40% powierzchni) leży w mezoregionie Wzgórza Trzebnickie, w mikroregionie Grzbiet Trzebnicki (Walczak 1970). Wzgórza te są spiętrzonymi morenami końcowymi zlodowacenia warciańskiego. Znaczną część tego mezoregionu pokrywają utwory lessowe, o miąższości od 3 do 25 m (Jary i in. 2002). Wyróżniono tu lessy właściwe i glinki lessopodobne oraz szczyrki pyłowe (Rokicki 1952). Powstanie lessów trzebnickich datuje się na ostatnie zlodowacenie oraz prawdopodobnie na schyłkową fazę zlodowacenia Warty (Jary 1996). W tym regionie, na północ od Droszowa położona jest Ciemna Góra 258, 3 m n.p.m. – będąca najwyższym wzniesieniem Wzgórz Trzebnickich (Czerkas i in. 1999). Jest ona jednocześnie najwyższym punktem w gminie.

Gmina Trzebnica, zwłaszcza jej południowa część posiada bardzo urozmaiconą rzeźbę terenu. Charakterystyczne jest tu występowanie wielu pagórków morenowych o znacznym nachyleniu oraz głębokich wąwozów o bardzo stromych stokach. Ta część gminy posiada dobre gleby uprawne, co spowodowało rozwój rolnictwa, a zwłaszcza sadownictwa. Jednak ze względu na wspomniane specyficzne ukształtowanie terenu, o znacznych deniwelacjach, gospodarka rolna napotyka tu na wiele trudności. W związku z tym gmina Trzebnica powinna zostać uznana za obszar o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

Foto 2. Panorama Wzgórz Trzebnickich

Foto 3. Sady Trzebnickie – charakterystyczny element krajobrazu gminy

W tej sytuacji szansą dla rolników i przyrody gminy są programy rolnośrodowiskowe, które pozwalają na rozwinięcie gospodarki rolnej przyjaznej przyrodzie (Dobrzyńska i in. 2004). Dzięki staraniom przyrodników obszar gminy Trzebnica został włączony do Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego, do strefy priorytetowej – „**SP DOLINA ODRY 02B**” (Szemplińska i Jobda 2004).

Gminę Trzebnica zamieszkuje 21 799 osób; zagęszczenie ludności wynosi 108,9 osoby/1 km². Mieszkańcy gminy rozlokowani są obecnie w mieście Trzebnica oraz w 48 wsiach. Statystyczne dane o gminie zawarte zostały w tabelach (wg *Rocznika Statystycznego Województwa Dolnośląskiego 2000*).

Użytkowanie ziemi

Powierzchnia gminy [w km ²]	Grunty rolne [ha] 15 199				Lasy i grunty leśne [ha]	Pozostałe grunty [ha]
	grunty orne	łąki	pastwiska	sady		
202,2	11 827	1 771	752	849	2810	2010

Dane o ludności

Ludność [osoby]	Zagęszczenie [osób/1 km ²]	Liczba miejscowości
21 799	108,9	49

3. INWENTARYZACJA SZATY ROŚLINNEJ

Według geobotanicznego podziału Polski (Matuszkiewicz 1993) obszar gminy Trzebnica leży w Dziale Brandenbursko-Wielkopolskim (B), w Krainie Południowowielkopolsko-Łużyckiej (B4), w Podkrainie Wschodniej (B4b).

Zróznicowana rzeźba terenu gminy Trzebnica, pomimo znacznego odlesienia jej obszaru – lesistość wynosi jedynie ok. 14 % - stwarza warunki do egzystencji wielu rzadkich siedlisk przyrodniczych oraz zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych.

Z geobotanicznego punktu widzenia występują tu m.in. następujące grupy gatunków roślin:

- gatunki górskie - np. dziki bez koralowy, olsza szara, świerk pospolity;
- gatunki o charakterze oceanicznym - np. bluszcz pospolity, goździk kartuzek, kokorycz pusta, żarnowiec miotlasty;
- gatunki osiągające w Polsce granice swego występowania - np. zawciąg pospolity (granica południowo-wschodnia).

3.1. Wykaz siedlisk przyrodniczych zagrożonych i rzadkich

Na podstawie badań prowadzonych na obszarze gminy Trzebnica przez autorów waloryzacji ustalono listę siedlisk zagrożonych i rzadkich w Polsce (Matuszkiewicz 2001) i Europie (Liro, Dyduch-Falinowska 1999). Dane własne skonfrontowano z danymi z literatury – Głowacki (1975), Macicka i Wilczyńska (1990), Pender i Rybałtowska (1995), Macicka-Pawlik (1998). Nazewnictwo zbiorowisk roślinnych podano według Matuszkiewicza (2001).

Murawa szcztlichowa *Spergulo vernalis-Corynephorretum*

Siedlisko to występuje w rozproszeniu, w północnej części gminy. Zajmuje ono skraje borów sosnowych oraz piaszczyste nieużytki. Najlepiej wykształcone płaty tego siedliska znajdują się pod Koniówkiem. Siedlisko rzadkie w gminie i potencjalnie zagrożone wyginięciem (zalesianie, zaorywanie).

Cieplolubne, śródładowe murawy napiaskowe *Koelerion glaucae*

Siedlisko to występuje w południowej części gminy, na obszarze Wzgórz Trzebnickich. Zajmuje ono strome, silnie nasłonecznione szczyty wzgórz lub części południowych stoków, a także przydrożne skarpy. Najlepiej zachowane płaty tego siedliska można odnaleźć w pobliżu następujących miejscowości: Boleścina, Głuchów Górny, Kobylice, Malczów, Marcinowo, Piersno, Taczów Mały, Trzebnica, Węgrzynów. Jest to jedno z najcenniejszych siedlisk przyrodniczych, jakie zachowało się w gminie Trzebnica. Zostało ono ujęte na europejskiej liście siedlisk NATURA 2000, jako siedlisko priorytetowe (*6120). Jest ono potencjalnie zagrożone wyginięciem w gminie, ze względu na występowanie na małych powierzchniach, jak i zanikanie ekstensywnej gospodarki pastwiskowej, która dawniej utrzymywała to siedlisko. Szansą na zachowanie tego siedliska w gminie jest pakiet: „Utrzymanie ekstensywnych pastwisk” (Kod: P02) Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego.

Łąka ostrożeńiowo-rdestowa *Cirsio-Polygonetum*

Siedlisko to występuje w rozproszeniu na obszarze całej gminy, częściej w północnej części gminy, gdzie zajmuje wiele dolin cieków. Najlepiej zachowane płaty tego siedliska można odnaleźć w pobliżu Koniówka, Ligoty Trzebnickiej i Droszowa. Jest ono potencjalnie zagrożone wyginięciem w gminie, ze względu na zanikanie gospodarki łąkarskiej. Szansą na zachowanie tego siedliska w gminie jest pakiet: „Utrzymanie łąk ekstensywnych” (Kod: P01) Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego.

Niżowe łąki świeże użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*

Siedlisko to występuje w rozproszeniu na obszarze całej gminy, najczęściej w postaci niezbyt dużych płatów. Zostało ono ujęte na europejskiej liście siedlisk NATURA 2000 (6510). Jest ono potencjalnie zagrożone wyginięciem w gminie, ze względu na zanikanie gospodarki łąkarskiej. Szansą na zachowanie tego siedliska w gminie jest pakiet: „Utrzymanie łąk ekstensywnych” (Kod: P01) Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego.

Czyżnie *Rubus fruticosi-Prunetum spinosae*

To mające postać krzewiastych zarośli siedlisko występuje w rozproszeniu, głównie w południowej, wyżynnej części gminy. Ma ono postać niewielkich pasów leżących najczęściej w krajobrazie rolniczym lub na skrajach łąk. Siedlisko potencjalnie zagrożone wyginięciem w gminie (intensyfikacja rolnictwa, np. komasacja gruntów, chemizacja).

Śródładowy bór suchy *Cladonio-Pinetum*

Siedlisko to występuje w postaci tylko w północnej części gminy, na północ od Koniówka, gdzie zajmuje szczytowe partie śródleśnych wydm. Siedlisko to ujęte jest na europejskiej liście siedlisk NATURA 2000 (91T0-1).

Łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*

Siedlisko to występuje na terenie całej gminy, wzdłuż cieków wodnych, najczęściej w postaci wąskich smug. Najlepiej wykształcony płat tego siedliska znajduje się pod Droszowem. Siedlisko to ujęte jest na europejskiej liście siedlisk NATURA 2000 (91E0-3).

Podgórski łęg jesionowy *Carici remotae-Fraxinetum*

Siedlisko to występuje w postaci niewielkich enklaw wśród stromych jarów i wąwozów, w południowej części gminy. Siedlisko to ujęte jest na europejskiej liście siedlisk NATURA 2000 (91E0-5). Jest ono silnie zagrożone wyginięciem w gminie.

Łęg wiązowo-jesionowy *Ficario-Ulmetum minoris*

Siedlisko to występuje w postaci niewielkich płatów wśród stromych jarów i wąwozów, w południowej części gminy. Siedlisko to ujęte jest na europejskiej liście siedlisk NATURA 2000 (91F0-1). Jest ono silnie zagrożone wyginięciem w gminie.

Grąd środkowoeuropejski *Galio sylvaticii-Carpinetum*

Siedlisko to występuje w rozproszeniu, głównie w południowej, wyżynnej części gminy. Najlepiej wykształcone płaty tego siedliska występują w pobliżu następujących miejscowości: Trzebnica, Malczów, Marcinowo, Taczów Mały, Boleścin i Skarszyn. Zostało ono ujęte na europejskiej liście siedlisk NATURA 2000 (9170-1).

Grąd zboczowy (niżowy las zboczowy klonowo-lipowy) zbiorowisko *Acer platanoides-Tilia cordata*

Siedlisko to występuje bardzo rzadko w południowej części gminy. Zajmuje najbardziej strome stoki wąwozów i skarp. Najlepiej wykształcone płaty tego siedliska występują w pobliżu Marcinowa, Taczowa Małego i Głuchowa Górnego. Zostało ono ujęte na europejskiej liście siedlisk NATURA 2000 (9170-3). Siedlisko zagrożone potencjalnie w gminie (m.in. przez zaśmiecanie i wywóz gruzu).

Kwaśna buczyna niżowa *Luzulo pilosae-Fagetum*

Siedlisko to występuje rzadko w południowej, wyżynnej części gminy. Najlepiej wykształcone płaty tego siedliska występują w pobliżu następujących miejscowości: Trzebnica, Taczów Mały, Boleścin i Skarszyn. Zostało ono ujęte na europejskiej liście siedlisk NATURA 2000 (9110-1). Najlepiej zachowany płat tego siedliska w gminie chroniony jest w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”. Pozostałe płaty są potencjalnie zagrożone wyginięciem, ze względu na niewielki areal.

Żyzna buczyna niżowa *Galio odorati-Fagetum*

Siedlisko to występuje rzadko w południowej, wyżynnej części gminy. Najlepiej wykształcone płaty tego siedliska przylegają do południowo-wschodniej części miasta Trzebnicy oraz do południowo-wschodniej części Będkowa. Zostało ono ujęte na europejskiej liście siedlisk NATURA 2000 (9130-1). Siedlisko to jest potencjalnie zagrożone wyginięciem w gminie, ze względu na bliskość miasta i związaną z tym zwiększoną penetracją ludzką.

*

3.2. Wykaz stanowisk zagrożonych, rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych

Na podstawie badań prowadzonych na obszarze gminy Trzebnica przez autorów waloryzacji ustalono listę zagrożonych, rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych. Poniższa lista powstała w oparciu o kryteria z *Polskiej czerwonej księgi roślin* (Kaźmierczakowa, Zarzycki 2001), *Czerwonej listy roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce* (Zarzycki, Szelaąg 1993), *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska* (Kącki i in. 2003), Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 oraz badania własne. Dane autorów opracowania skonfrontowano z literaturą – Głowacki (1975), Anioł-Kwiatkowska (1988), Macicka (1991), Pender i Rybałtowska (1995), Dąbrowska (1997), Macicka-Pawlik (1998), Popiela (2001), Szczęśniak (2001), (Zajac, Zajac 2001), Anioł-Kwiatkowska (2003), Berdowski (2003). Bobrowicz i Szczęśniak (w druku).

Barwinek pospolity *Vinca minor*

Gatunek lasów i zarośli, często dziczeje. Znaleziony w Trzebnicy, w pobliżu dawnego cmentarza. Gatunek rzadki w gminie. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Bluszcz pospolity *Hedera helix*

Gatunek leśny; także sadzony w parkach. Dziko występuje w rozproszeniu w całej gminie. Gatunek rzadki w gminie. Objęty częściową ochroną gatunkową.

Bodziszek żałobny *Geranium phaeum*

Gatunek skrajów lasów i zarośli. Występuje w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie dość licznie na okrajkach lasu łęgowego i grądu. Jest to gatunek podgórski, którego stanowisko w rezerwacie leży na północnej granicy zasięgu tego gatunku w Polsce. Gatunek rzadki w gminie.

Buławnik czerwony *Cephalanthera rubra*

Gatunek żyznych lasów liściastych. Znaleziony ostatnio pod Trzebnicą. Gatunek z *Polskiej czerwonej księgi roślin* i *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Centuria pospolita *Centaurium erythraea*

Gatunek łąk, pastwisk, ugorów i muraw. Znaleziony pod Koniówkiem (ugór) i Taczowem Wielkim (murawa). Gatunek rzadki w gminie. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Chroszcz nagołodygowy *Teesdalia nudicaulis*

Gatunek piaszczysk. Znaleziony na stanowisku między Ligotą Trzebnicką a Komorowem, gdzie rośnie w zarastającej murawie szczotlichowej. Gatunek rzadki w gminie.

Czyściec prosty *Stachys recta*

Gatunek suchych muraw. Znaleziony pod Świątnikami. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*.

Dzwonek brzoskwiniolistny *Campanula persicifolia*

Gatunek widnych lasów i zarośli. Występuje w rozproszeniu, zwłaszcza na nasłonecznionych skarpach leśnych. Gatunek rzadki w gminie.

Fiołek przedziwny *Viola mirabilis*

Gatunek lasów liściastych i zarośli. Stwierdzony w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie nielicznie w grądzie niskim. Gatunek dość rzadki na Wale Trzebnickim; z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*.

Gnieźnik leśny *Neotia nidus-avis*

Gatunek lasów liściastych. Stwierdzony między Domanowicami a Komorówkiem, gdzie rośnie w dąbrowie. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*

Gatunek suchych muraw. Występuje w południowej części gminy (mapa 1), gdzie wchodzi w skład muraw piaskowych. Gatunek rzadki w gminie.

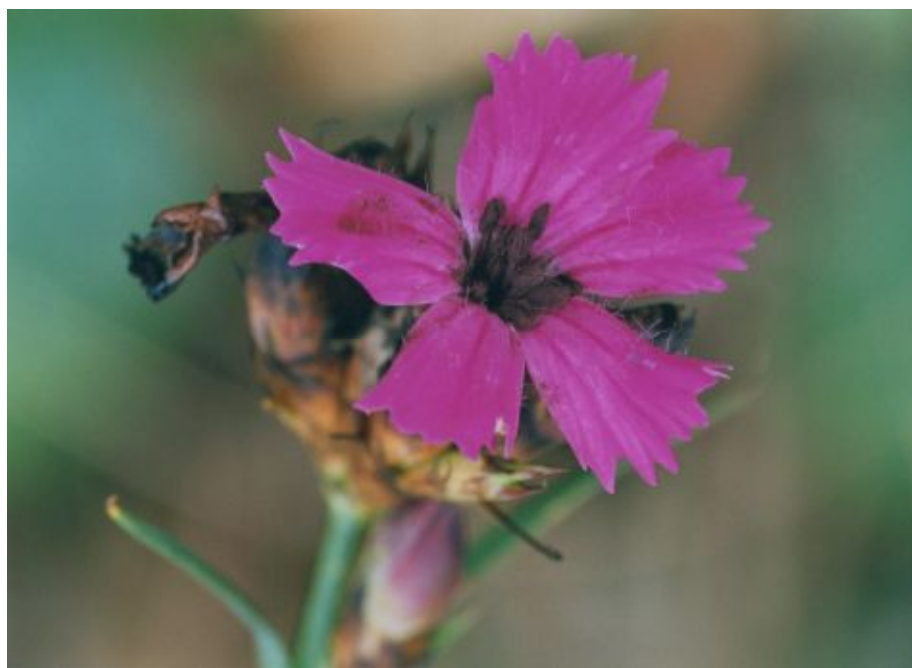

Foto 4. Goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*

Jarzmianka większa *Astrantia major*

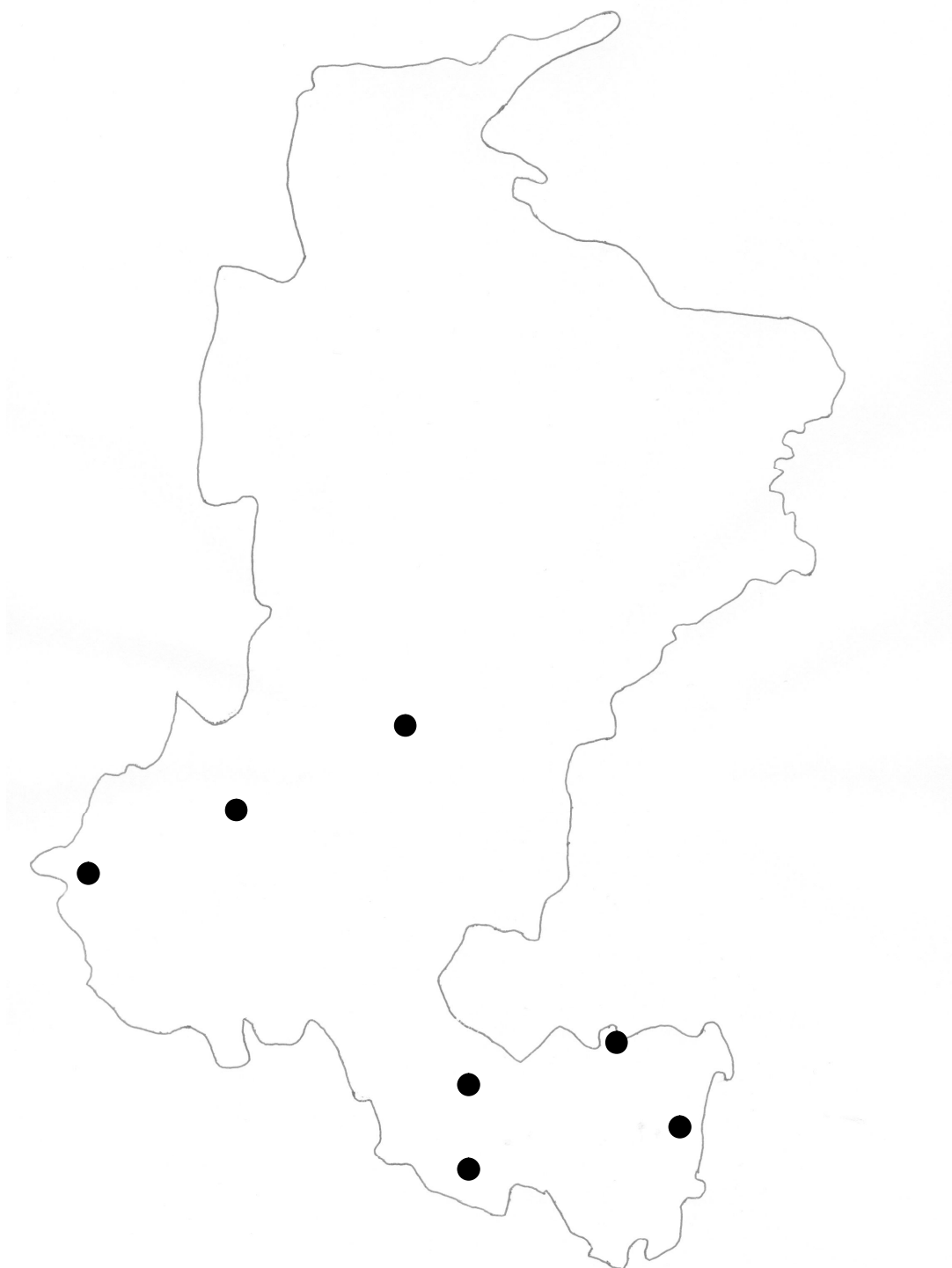
Gatunek lasów liściastych i zarośli. Stwierdzona w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie rzadko w grądzie niskim nad strumieniem. Gatunek rzadki w gminie.

Jaskier kaszubski *Ranunculus cassubicus*

Gatunek lasów liściastych. Znalezione pod Będkowem – w żyznym lesie liściastym. Gatunek rzadki we zachodniej Polsce.

Jeżyna bukietowa *Rubus candicans*

Stwierdzona w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie rzadko na słonecznym skraju lasu. Gatunek rzadki w Polsce.

Mapa 1. Rozmieszczenie stanowisk **goździka kartuzka**
Dianthus carthusianorum w gminie Trzebnica

Jeżyna piramidalna *Rubus pyramidalis*

Stwierdzona w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie nielicznie w pobliżu świerków. Gatunek rzadki w Polsce.

Kalina koralowa *Viburnum opulus*

Gatunek wilgotnych lasów i zarośli. Występuje w rozproszeniu w całej gminie. Gatunek rzadki w gminie. Objęty częściową ochroną gatunkową.

Karmnik bezpłatkowy *Sagina apetala*

Gatunek namulisk, wilgotnych pól i przydroży. Ostatnio podany spod Głuchowa Górnego i Taczowa. Gatunek z *Polskiej czerwonej księgi roślin* i *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*. Bardzo rzadki – po roku 1980 potwierdzony w Polsce tylko na dziewięciu stanowiskach – wszystkie na Dolnym Śląsku.

Kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium*

Gatunek muraw piaskowych i przydroży. Występuje w północnej części gminy (mapa 2), najobficiej pod Komorowem. Gatunek rzadki w gminie. Objęta częściową ochroną gatunkową.

Kokorycz wątła *Corydalis intermedia*

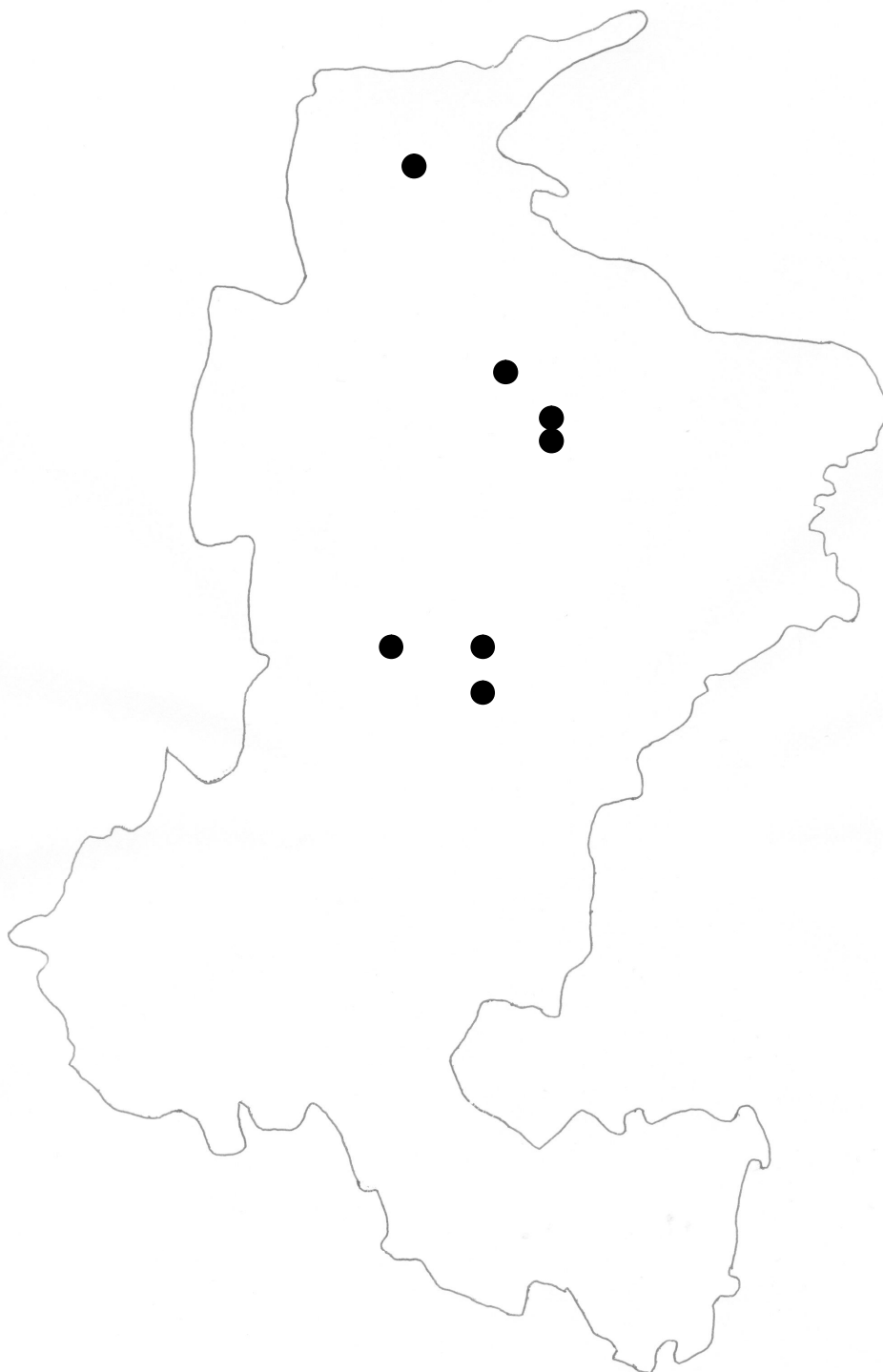
Gatunek lasów liściastych. Występuje w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*.

Konwalia majowa *Convallaria majalis*

Gatunek lasów i zarośli. Występuje w rozproszeniu w całej gminie, najobficiej pod Koniówkiem, Taczowem Małym, Brochocinem oraz w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”. Gatunek rzadki w gminie. Objęta częściową ochroną gatunkową.

Kopytnik pospolity *Asarum europaeum*

Gatunek lasów liściastych i zarośli. Występuje pod Będkowem oraz w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”. Gatunek rzadki w gminie. Objęty częściową ochroną gatunkową.

Mapa 2. Rozmieszczenie stanowisk **kocanek piaskowych**
Helichrysum arenarium w gminie Trzebnica

Kosmatka blada *Luzulla pallescens*

Gatunek lasów i muraw. Występuje w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie nielicznie w kwaśnej buczynie. Gatunek rzadki w gminie.

Kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*

Gatunek lasów i zarośli. Występuje nielicznie pod Brochocinem, Koniówkiem i w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”. Gatunek rzadki w gminie. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Kruszyna pospolita *Frangula alnus*

Gatunek lasów i zarośli. Występuje w rozproszeniu w całej gminie. Objęty częściową ochroną gatunkową.

Krwawnik pannoński *Achillea pannonica*

Gatunek suchych muraw i przydroży. Znaleziony pod Domanowicami (1997). Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*.

Krwawnik pagórkowy *Achillea collina*

Gatunek suchych muraw i przydroży. Znaleziony na kilku stanowiskach pod Boleścinem, Głuchowem Górnym, Piersnem, Skarszynem, Trzebnicą. Gatunek rzadki w gminie.

Listera jajowata *Listera ovata*

Gatunek wilgotnych lasów i zarośli. Znaleziony pod Droszowem, gdzie rośnie w łęgu jesionowo-olszowym nad Lubnówką. Gatunek rzadki w regionie. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Łuskiewnik różowy *Lathraea squamaria*

Gatunek lasów liściastych i zarośli. Stwierdzony w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie nielicznie w grądzie. Gatunek rzadki na Wale Trzebnickim.

Marzanka wonna *Galium odoratum*

Gatunek żyznych lasów liściastych. Stwierdzona pod Droszowem, Będkowem, Boleścinem, Świątnikami i Trzebnicą. Gatunek rzadki w gminie. Objęta częściową ochroną gatunkową.

Ostróżeczka polna *Consolida regalis*

Gatunek pól i ugorów, występujący najczęściej w uprawach zbóż ozimych i rzepaku oraz na ścierniskach, na glebach lessowych lub gliniasto-pyłowych. W centralnej części Wzgórz Trzebnickich znajduje się największe skupisko stanowisk na Dolnym Śląsku. Ostatnio autorzy potwierdzili jej występowanie m.in. pod Piersnem oraz na obfitym stanowisku na południe od Taczowa Małego i Głuchowa Górnego. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*.

Foto 5. Ostróżeczka polna *Consolida regalis*

Pierwiosnka lekarska *Primula veris*

Gatunek zarośli, widnych lasów i muraw. Występuje nielicznie w rozproszeniu w gminie. Gatunek rzadki w gminie. Objęta częściową ochroną gatunkową.

Podęzrzon marunowy *Botrychium matricariifolium*

Gatunek widnych lasów. Znaleziony ostatnio pod Komorówkiem. Gatunek z *Polskiej czerwonej księgi roślin* i *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*. Bardzo rzadki – ostatnio potwierdzony tylko na dziewięciu stanowiskach w Polsce, w tym tylko na dwóch w obrębie Dolnego Śląska. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Podkolan biały *Platanthera bifolia*

Gatunek lasów i zarośli. Stwierdzony między Domanowicami a Komorówkiem, gdzie rośnie w kwaśnej dąbrowie. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Porzeczka czarna *Ribes nigrum*

Gatunek olszyn. Występuje w rozproszeniu na terenie całej gminy, nigdzie nie tworząc większych skupisk. Gatunek rzadki w gminie. Objęta częściową ochroną gatunkową.

Przelot pospolity *Anthyllis vulneraria*

Gatunek suchych muraw. Dawniej znaleziony pod Świątnikami. Gatunek rzadki w gminie.

Przetacznik kłosowy *Veronica spicata*

Gatunek suchych muraw. Odkryty na obfitym stanowisku w Kobylicach. Gatunek rzadki w gminie.

Przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*

Gatunek lasów i zarośli. Występuje w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie w buczynie. Gatunek rzadki w gminie. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Sierpnica zwyczajna *Falcaria vulgaris*

Gatunek miedz, zboczy, przydroży i ugorów. Znaleziony pod Głuchowem Górnym i Taczowem Wielkim. Gatunek rzadki w gminie.

Starzec Fuchsa *Senecio nemorensis ssp.fuchsii*

Gatunek skrajów lasów. Występuje w rozproszeniu, w lasach z domieszką świerka, m.in. pod Malczowem oraz w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”. Jest to gatunek podgórski, którego stanowiska w gminie leżą na północnej granicy zasięgu tego gatunku w Polsce. Gatunek rzadki w gminie.

Stoplamek plamisty *Dactylorhiza maculata*

Gatunek łąk i zarośli. Znaleziony pod Taczowem Wielkim, na łące ostrożeńiowordestowej. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Stoplamek szerokolistny *Dactylorhiza majalis*

Gatunek podmokłych łąk i młak. Stwierdzony na łąkach pod Taczowem Małym i Cerekwicą. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Szałwia okrągowa *Salvia verticillata*

Gatunek suchych muraw i przydroży. Znaleziony pod Droszowem. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*.

Śniedek baldaszkowaty *Ornithogalum umbellatum*

Gatunek suchych muraw i przydroży. Znaleziony na przydrożu pod Szczytkowicami. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*

Gatunek lasów liściastych i zarośli. Stwierdzony pod Taczowem Małym – w łęgu i na podmokłej łące. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum*

Gatunek wilgotnych lasów. Znaleziony pod Boleścinem i Skarszynem. Gatunek rzadki w gminie. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Wiciokrzew suchodrzew *Lonicera xylosteum*

Gatunek lasów i zarośli. Występuje w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”. Gatunek rzadki w gminie.

Widlicz cyprysowy *Diphysium tristachyum*

Gatunek borów i wrzosowisk. Występuje w rozległym kompleksie borów na północ od Koniówka. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Widłak goździsty *Lycopodium clavatum*

Gatunek borów i wrzosowisk. Występuje w rozległym kompleksie borów na północ od Koniówka. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Wyżpin jagodowy *Cucubalus baccifer*

Gatunek zarośli. Stwierdzony pod Taczowem Małym oraz w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”. Gatunek rzadki w gminie.

Foto 6. Wyżpin jagodowy *Cucubalus baccifer*

Mapa 3. Rozmieszczenie stanowisk **złoci malej** *Gagea minima*
w gminie Trzebnica

Zdrojówka rutewkowata *Isopyrum thalictroides*

Gatunek lasów liściastych i zarośli. Występuje w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie dość licznie w grądzie. Gatunek bardzo rzadki na Wale Trzebnickim. Jego stanowisko w rezerwacie leży na północno-zachodniej granicy zasięgu tego gatunku w Polsce. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*.

Złoc mała *Gagea minima*

Gatunek lasów liściastych. Występuje pod Taczowem Małym i w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie” (mapa 3). Na obu stanowiskach rośnie w łąkach. Gatunek z *Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska*.

Rośliny zagrożone i rzadkie w gminie Trzebnica

Status zagrożenia	Liczba gatunków
Gatunki z <i>Polskiej czerwonej księgi roślin</i>	3
Gatunki z <i>Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska</i>	18
Gatunki rzadkie w gminie	31

Rośliny chronione w gminie Trzebnica

Status zagrożenia	Liczba gatunków
Rośliny objęte ścisłą ochroną gatunkową	15
Rośliny objęta częściową ochroną gatunkową	10
Razem:	25

4. INWENTARYZACJA ŚWIATA ZWIERZĘCEGO

Przeprowadzone przez autorów opracowania badania fauny gminy Trzebnica pozwoliły wykryć wiele zagrożonych, rzadkich i chronionych przedstawicieli świata zwierząt. Poniżej przedstawiono wyniki tych badań. Poniższe listy skonstruowano w oparciu o następujące kryteria: gatunki z *Polskiej czerwonej księgi zwierząt* (Głowaciński 2001), gatunki z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce* (Głowaciński 2002), gatunki z opracowania *Ptaki Śląska* (Dyrcz i in. 1991), Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001 oraz badania własne. Dane własne skonfrontowano z danymi z literatury – Dyrcz i in. (1991), Witkowski (1991), Szwalko (1992), Lontkowski (1993), Witkowski i in. (1995), Indyk i in. (1996), Buszko (1997), Głowaciński i Rafiński (2003), Tomiałojć i Stawarczyk (2003).

4.1. Wykaz stanowisk zagrożonych, rzadkich i chronionych gatunków bezkręgowców

MOTYLE

Kraśnik karyncki *Zygaena carniolica*

Odkryty na suchych murawach kserotermicznych w południowej części gminy. Znany z sześciu stanowisk w gminie (mapa 4). W Polsce rozmieszczony bardzo lokalnie.

Gatunek z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*.

Kraśnik rogalik *Zygaena loti*

Występuje na nasłonecznionych murawach kserotermicznych w południowej części gminy. Znany z sześciu stanowisk w gminie (mapa 5). W Polsce rozmieszczony dość lokalnie.

Kraśnik sześcioplamek *Zygaena filipendulae*

Występuje na suchych murawach i wilgotnych łąkach. Znany z czterech stanowisk w gminie (mapa 6). Rzadki w gminie.

Kraśnik zmienny *Zygaena ephialtes*

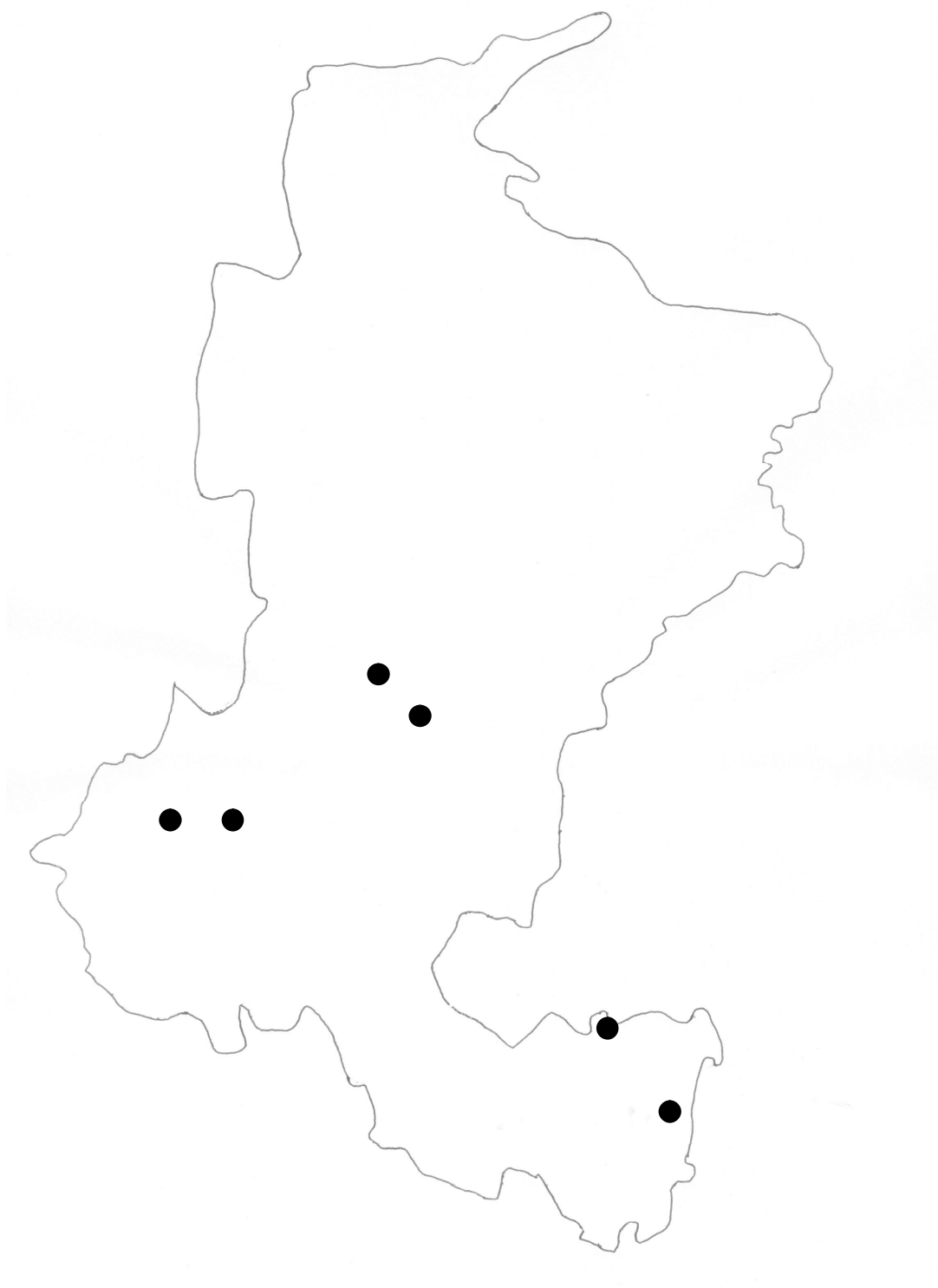
Występuje na nasłonecznionych murawach kserotermicznych w południowej części gminy. Znany z trzech stanowisk w gminie (mapa 7). Rzadki w gminie.

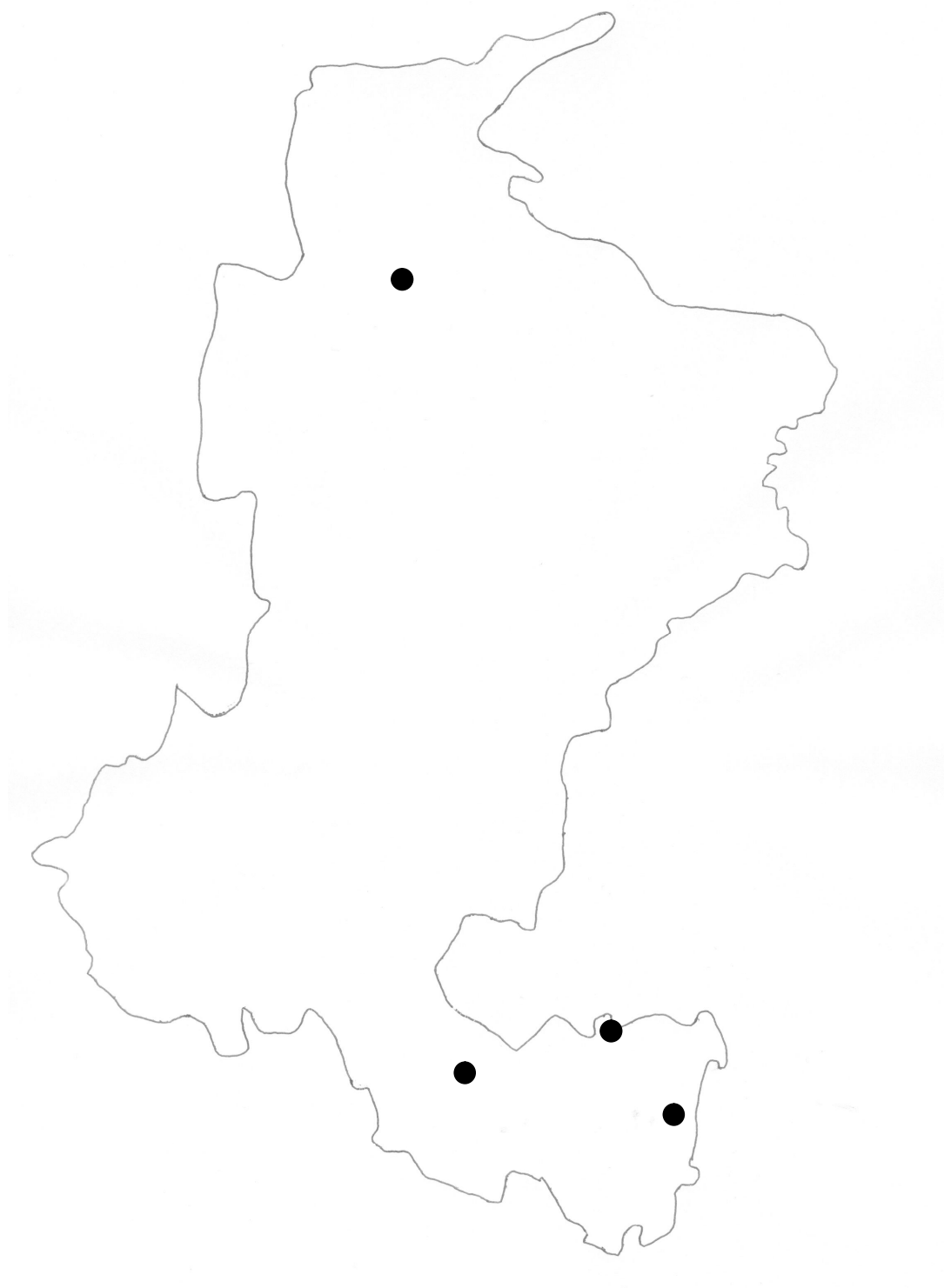
Foto 7. Kraśnik zmienny *Zygaena ephialtes*

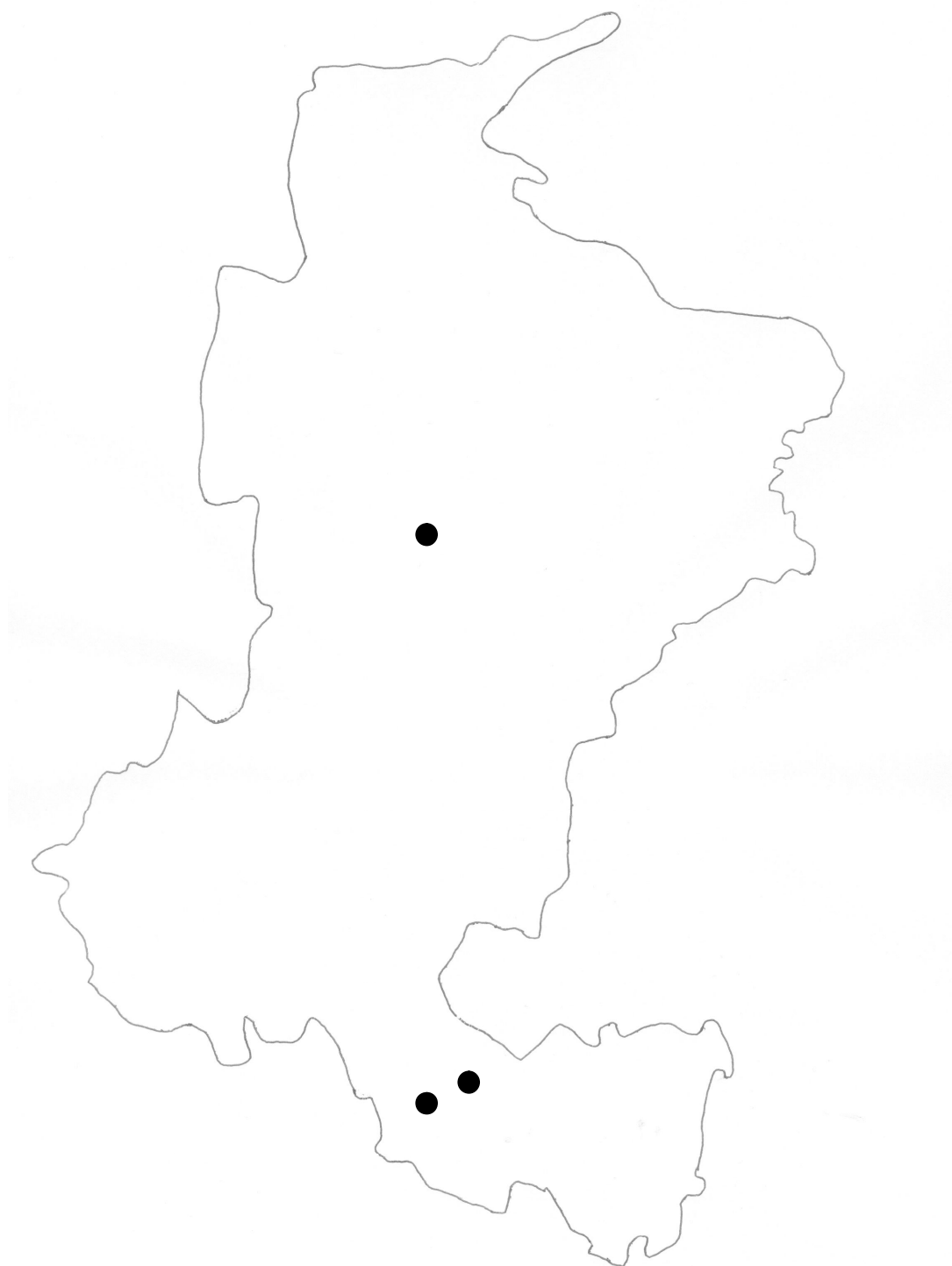
Mapa 4. Rozmieszczenie stanowisk **kraśnika karyńskiego**
Zygaena carniolica w gminie Trzebnica

Mapa 5. Rozmieszczenie stanowisk **kraśnika rogalika**
Zygaena loti w gminie Trzebnica

Mapa 6. Rozmieszczenie stanowisk **kraśnika sześcioplamka**
Zygaena filipendulae w gminie Trzebnica

Mapa 7. Rozmieszczenie stanowisk **kraśnika zmiennego**
Zygaena ephialtes w gminie Trzebnica

Mieniak strużnik *Apatura ilia*

Stwierdzony w dolinie Głębokiego Rowu pod Koczurkami. Gatunek z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

PROSTOSKRZYDŁE

Siwoszek błękitny *Oedipoda caerulescens*

Stwierdzony na murawie szczotlichowej pod Koniówkiem oraz w piaskowni pod Małuszynem (mapa 8). Gatunek z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*.

CHRZAŚCZCZE

Biegacz fioletowy *Carabus violaceus*

Zamieszkuje prześwietlone, suchsze lasy. W gminie występuje w rozproszeniu. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Biegacz granulowany *Carabus granulatus*

Zamieszkuje wilgotne lasy liściaste i łąki. W gminie liczny. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Biegacz polny *Carabus arvensis*

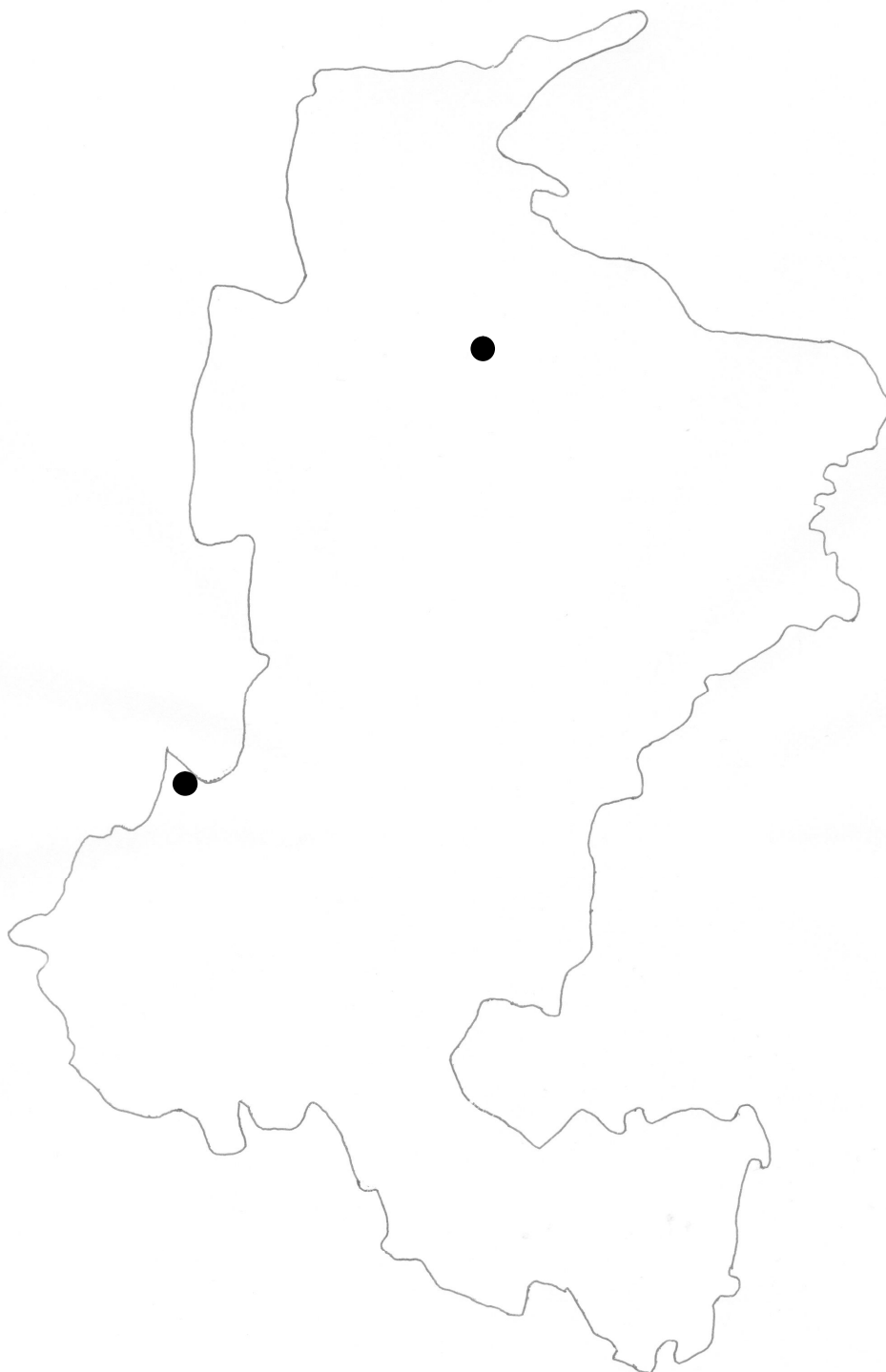
Zamieszkuje suche, prześwietlone lasy liściaste i mieszane. W gminie występuje w rozproszeniu. Objęty ścisłą ochroną gatunkową. .

Biegacz pomarszczony *Carabus intricatus*

Zamieszkuje lasy, szczególnie bukowe. W gminie rzadki. Gatunek z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Biegacz skórzasty *Carabus coriaceus*

Zamieszkuje wilgotne lasy liściaste, bory mieszane, ogrody, zarośla. W gminie występuje w rozproszeniu. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Mapa 8. Rozmieszczenie stanowisk **siwoszka błękitnego**
Oedipoda caerulescens w gminie Trzebnica

Biegacz *Carabus ulrichii*

Gatunek ciepłolubny, zamieszkuje tereny otwarte, zwłaszcza o podłożu gliniastym. W gminie rzadki. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Tęcznik liszkarz *Calosoma sycophanta*

Zamieszkuje lasy i ich skraje. W gminie rzadki. Gatunek z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Wonnica piżmówka *Aromia moschata*

Stwierdzona w piaskowni pod Małuszynem. Gatunek występujący w Polsce w rozproszeniu.

Pachnica *Osmoderma eremita*

Stwierdzona w roku 1975 w Trzebnicy. Gatunek będący przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (UE), którego ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Gatunek z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

PAJĄKI

Tygrzyk paskowany *Argiope bruennichi*

Gatunek ciepłolubny, zwiększający ostatnich latach swą liczebność. Stwierdzony m.in. pod Taczowem Małym oraz Głuchowm Górnym. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

4.2. Wykaz stanowisk zagrożonych, rzadkich i chronionych gatunków kręgowców

RYBY

Pstrąg potokowy *Salmo trutta fario*

Stwierdzony w Sąsiecznicy, między Kuźniczyskiem a Masłowcem. Na Wzgórzach Trzebnickich gatunek ten należy do wielkich rzadkości.

Śliz *Barbatula barbatula*

Stwierdzony w Sąsiecznicy i Głębokim Rowie. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

PŁAZY

Kumak nizinny *Bombina bombina*

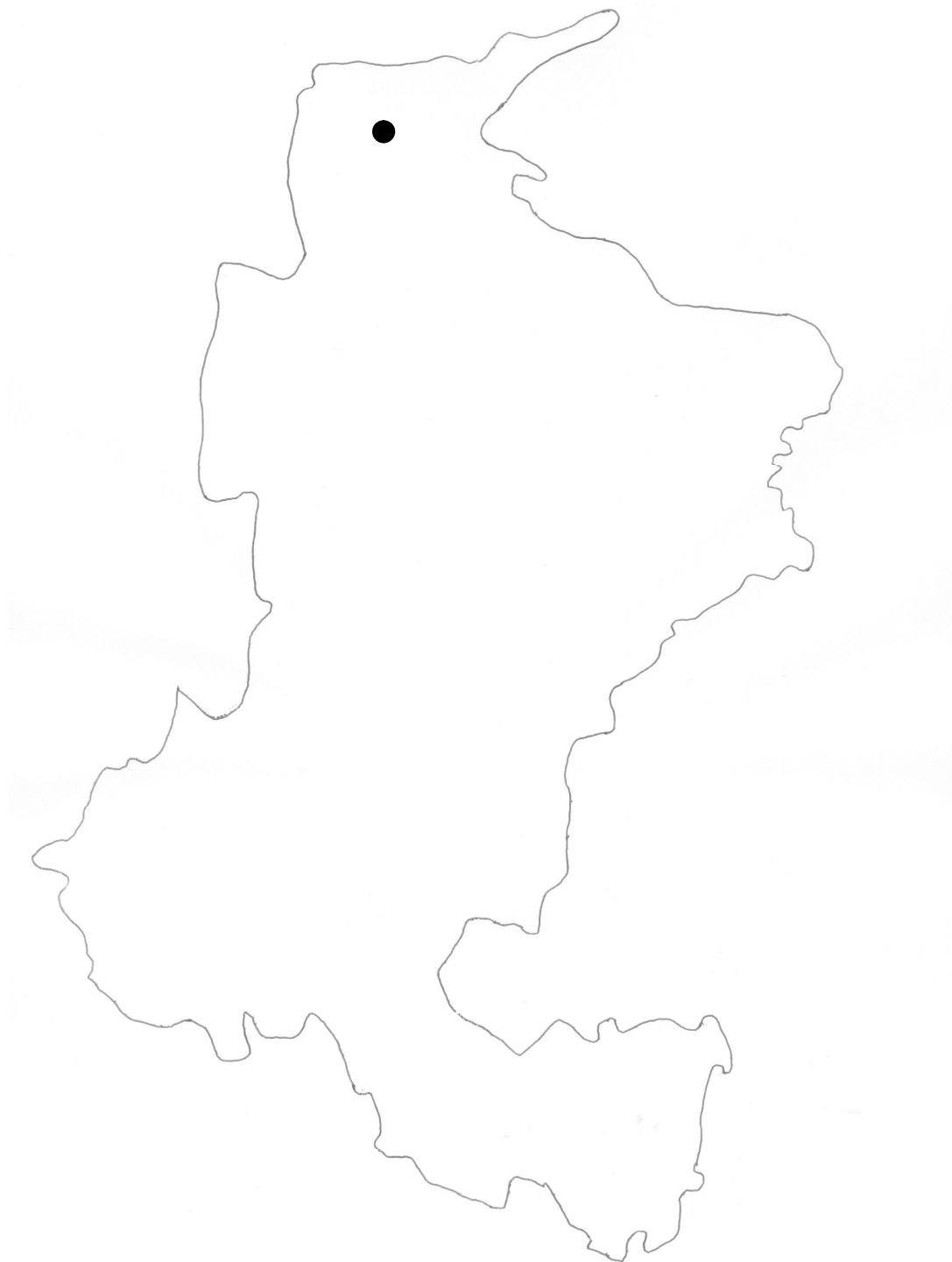
Występuje na stawach rybnych pod Koniówkiem (mapa 9). Gatunek będący przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (UE), którego ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Gatunek z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Ropucha szara *Bufo bufo*

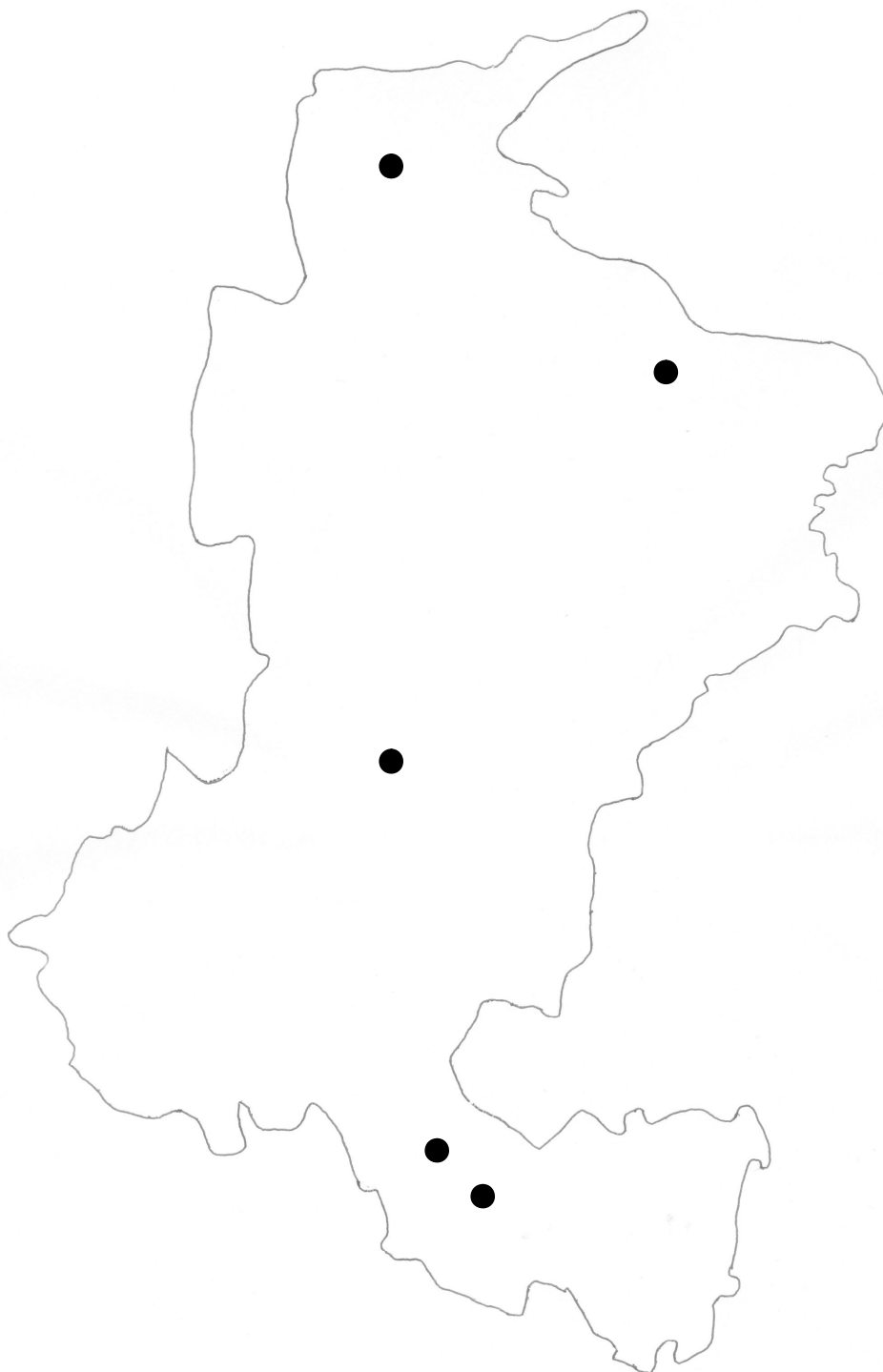
Rozpowszechniona w lasach, na polach, łąkach i ogrodach całej gminy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Ropucha zielona *Bufo viridis*

Występuje w różnego typu zbiornikach wodnych, w pobliżu następujących miejscowości (łącznie 5 godowisk): Brzezie, Koniówko, Szczytkowice, Taczów Mały, Taczów Wielki (mapa 10). Gatunek będący przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (UE), który wymaga ścisłej ochrony (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna); rzadka w gminie; objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Mapa 9. Godowisko **kumaka nizinnego** *Bombina bombina*
w gminie Trzebnica

Mapa 10. Rozmieszczenie godowisk **ropuchy zielonej** *Bufo viridis*
w gminie Trzebnica

Rzekotka drzewna *Hyla arborea*

Występuje w różnego typu zbiornikach wodnych, w pobliżu następujących miejscowości (łącznie 22 godowiska): Biedaszków Mały, Brzezie, Domanice (3), Jaszycy, Komorówko (2), Koniówko (2), Kuźniczysko, Ligota Trzebnicka, Masłowiec, Parnica, Skoroszów (2), Szczytkowice, Taczów Mały (2), Taczów Wielki, Ujeździec Mały, Ujeździec Wielki (mapa 11). Gatunek będący przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (UE), który wymaga ścisłej ochrony (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Gatunek zmniejszający liczebność. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Żaba śmieszka *Rana ridibunda*

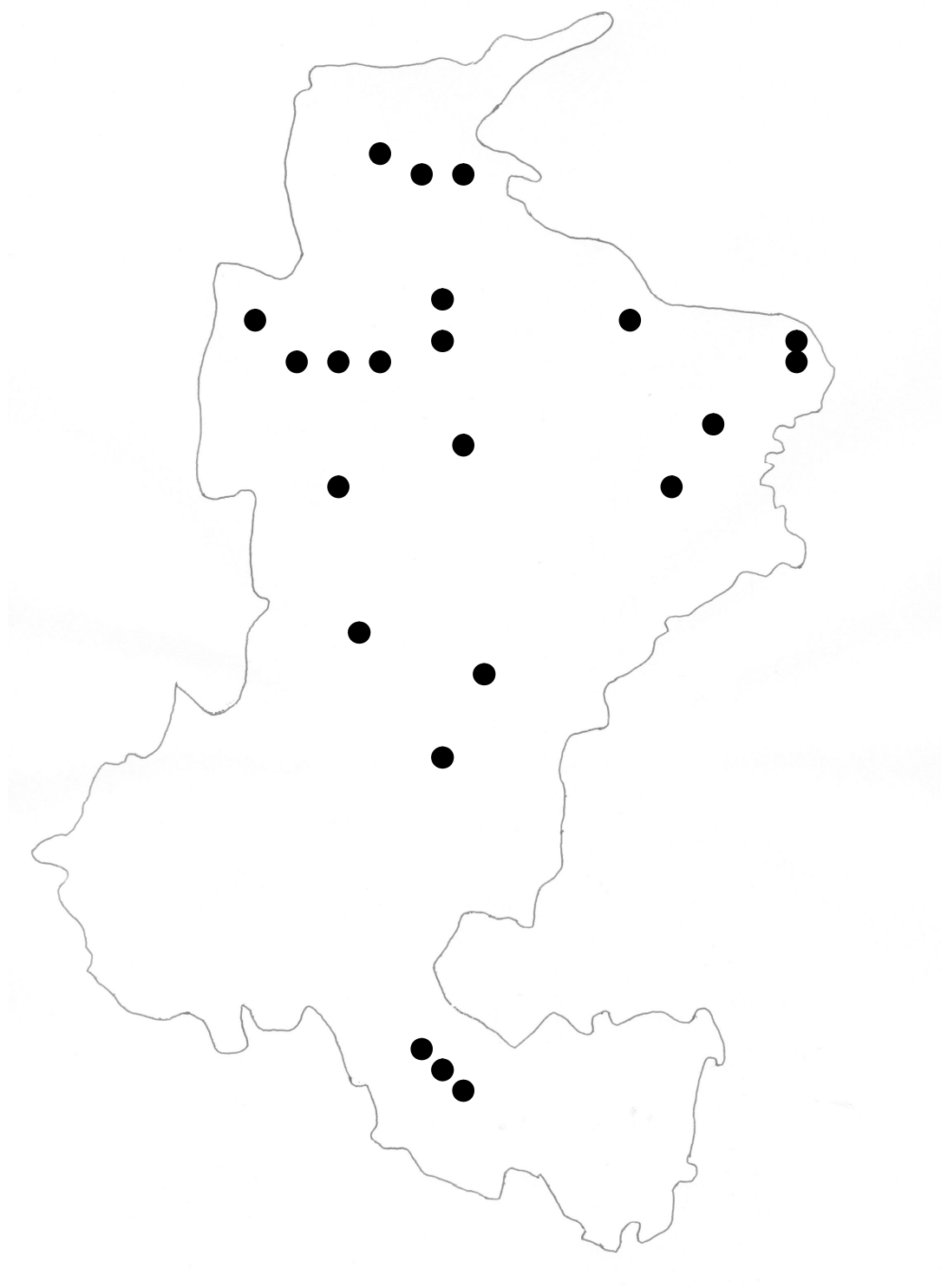
Występuje na stawach rybnych pod Koniówkiem. Gatunek rzadki w gminie; objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Żaba trawna *Rana temporaria*

Rozpowszechniona w lasach, na polach i łąkach całej gminy; gatunek będący przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (UE), którego pozyskanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie odpowiedniego zarządzenia (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna); objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Żaba wodna *Rana esculenta*

Rozpowszechniona w różnego typu zbiornikach wodnych całej gminy; gatunek będący przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (UE), którego pozyskanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie odpowiedniego zarządzenia (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna); objęta okresową ochroną gatunkową.

Mapa 11. Rozmieszczenie godowisk **rzekotki** *Hyla arborea*
w gminie Trzebnica

GADY

Jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*

Rozpowszechniona w cieplejszych środowiskach całej gminy – skraje lasów, polany, piaszczyste drogi, skarpy. Gatunek będący przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (UE), którego ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna); objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*

Rozpowszechniona w wilgotnych lasach gminy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Foto 8. Jaszczurka żyworodna
Lacerta vivipara

Padalec *Anguis fragilis*

Rozpowszechniony w lasach gminy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Zaskroniec *Natrix natrix*

Rozpowszechniony w pobliżu cieków i zbiorników wodnych. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

PTAKI

Białorzytka *Oenathe oenathe*

Występuje w krajobrazie ruderalnym i na budowach. Ostatnio stwierdzona w okresie lęgowym w Komorowie. W Polsce nieliczna lub bardzo nielicznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Bielik *Haliaetus albicilla*

Gatunek zalatujący, zwłaszcza na Stawy Koniowskie. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Gatunek z *Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Błotniak łąkowy *Circus pygargus*

Gatunek krajobrazu rolniczego. Nieregularnie lęgowy w gminie. W roku 1992 stwierdzono pod Sulisławicami kolonię lęgową składającą się z 5 gniazd. W Polsce bardzo nielicznie lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*

Występuje w rozproszeniu w trzcinowiskach na bagnach i przy zbiornikach wodnych, nawet na śródpolnych oczkach. W gminie gnieździ się na Stawach Koniowskich, a nieregularnie w innych miejscach np.: ostatnio pod Taczowem Małym. W Polsce gatunek nielicznie lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Bocian biały *Ciconia ciconia*

Gatunek krajobrazu rolniczego. W całej gminie zlokalizowano 23 gniazda w następujących miejscowościach: Biedaszków Wielki, Blizocin, Brzezcie, Brzyków, Cerekwica, Domanowice, Jażwiny, Koczurki, Komorowo, Komorówko, Księginice, Kuźniczysko, Ligota Trzebnicka, Małuszyn, Masłowiec (2), Przeborów, Skarszyn, Skoroszów, Szczytkowice, Świątniki, Ujeździec Mały, Ujeździec Wielki (mapa 12).

Mapa 12. Rozmieszczenie gniazd **bociana białego** *Ciconia ciconia*
w gminie Trzebnica

Na południowym zachodzie Polski nieliczny ptak lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Bocian czarny *Ciconia nigra*

Występuje w zacisznych lasach. Gatunek strefowy; lęgowy w południowej części gminy. Na południowym zachodzie Polski nieliczny ptak lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Bogatka *Parus major*

Zamieszkuje lasy, parki i ogrody. Pospolita w całej gminie. W Polsce bardzo licznie lęgowy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Brzegówka *Riparia riparia*

Gnieździ się w norach wydrążonych w skarpach piaskowni i żwirowni. W gminie występuje w następujących miejscowościach: Droszów, Małuszyn, Sulisławice, Trzebnica (mapa 13). W Polsce średnio licznie lęgowy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Cierniówka *Sylvia communis*

Gatunek zadrzewień krajobrazu rolniczego. Pospolita w całej gminie. W Polsce licznie lęgowy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Czajka *Vanellus vanellus*

Zamieszkuje podmokłe łąki i pola. W gminie gnieździ się bardzo nielicznie głównie w północnej części. Ostatnio stwierdzona pod Ujeżdźcem Wielkim i Biadaszkowem Małym. W Polsce średnio licznie lęgowy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Czarnogłówka *Parus montanus*

Zamieszkuje lasy i zadrzewienia. Nieliczna w całej gminie. W Polsce średnio licznie lęgowy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Mapa 13. Rozmieszczenie stanowisk lęgowych **brzegówki** *Riparia riparia*
w gminie Trzebnica

Czernica *Aythya fuligula*

Gatunek prawdopodobnie lęgowy na stawach pod Koniówkiem. W Polsce nielicznie lęgowa.

Czubatka *Parus cristatus*

Gatunek borów. Występuje jedynie w północnej części gminy. W Polsce średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Czyż *Carduelis spinus*

Spotykany jedynie w okresie przelotów, głównie w zadrzewieniach olchowych. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Derkacz *Crex crex*

Występuje na podmokłych łąkach. W 2004 roku stwierdzony jedynie na podmokłej, zarastającej łące pod Brzeziami (mapa 14). W Polsce nielicznie lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Gatunek z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Dudek *Upupa epops*

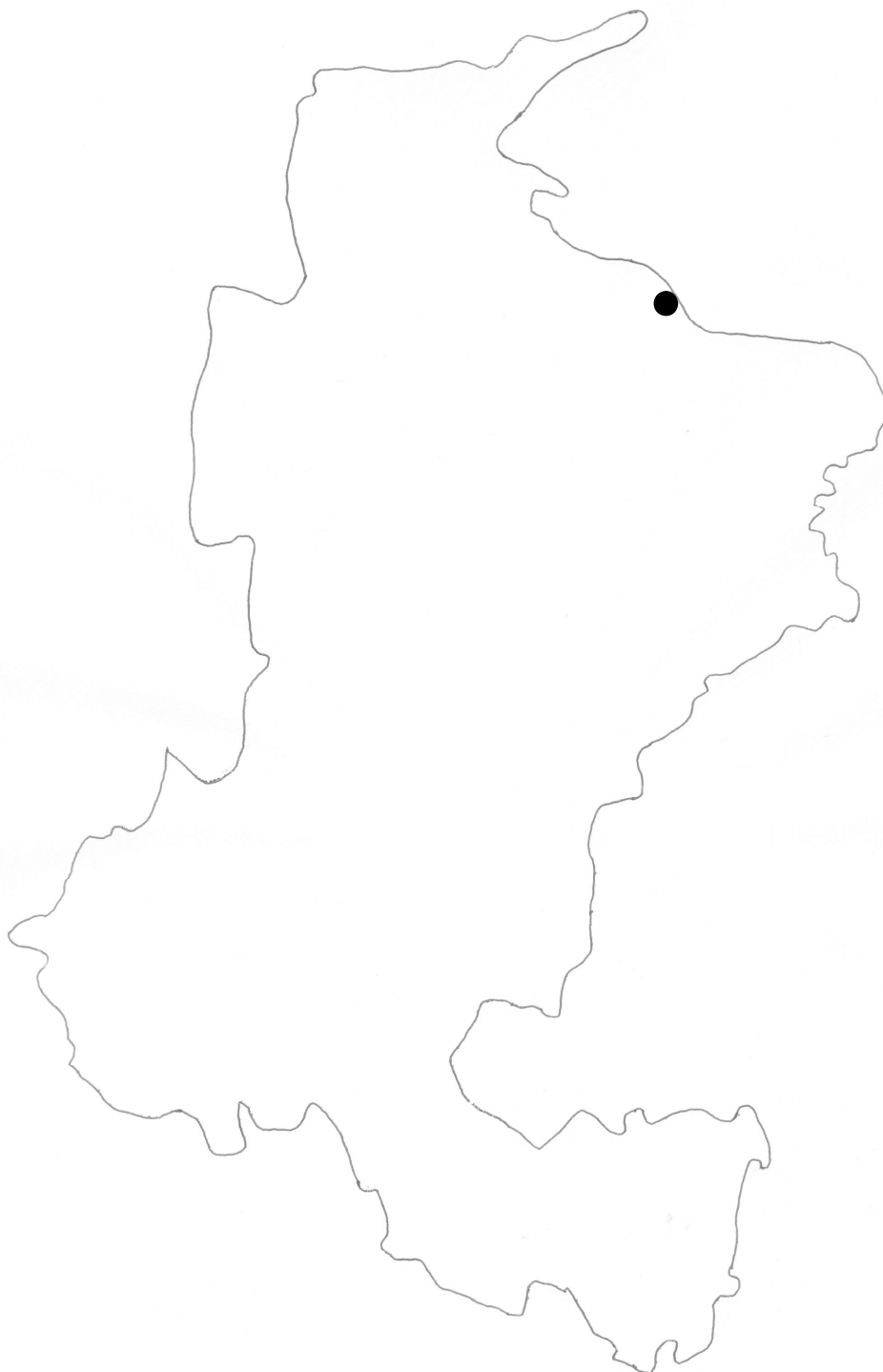
Występuje w zadrzewieniach w krajobrazie rolniczym. W gminie stwierdzony między Ligotą Trzebnicką a Komorowem (mapa 15). Gatunek z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Dymówka *Hirundo rustica*

Związana z wiejskimi osadami ludzkimi. W gminie coraz rzadsza w związku ze zmniejszaniem się pogłowia bydła. W Polsce uznawana jeszcze za bardzo licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*

Rozproszony w lasach całej gminy. W Polsce nieliczny. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Mapa 14. Stanowisko lęgowe **derkacza** *Crex crex*
w gminie Trzebnica

Mapa 15. Stanowisko lęgowe **dudka** *Upupa epops*
w gminie Trzebnica

Dzięcioł duży *Dendrocopos major*

Pospolity w lasach całej gminy. W Polsce średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Dzięcioł średni *Dendrocopos medius*

Bardzo nielicznie lęgowy w lasach liściastych całej gminy. W Polsce nielicznie lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*

Stwierdzony jedynie w lasach pod Malczowem. W Polsce nielicznie lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Dzięcioł zielony *Picus viridis*

Zamieszkuje zadrzewienia w pobliżu terenów łąkowych. W gminie nieliczny. W Polsce nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Dzięciołek *Dendrocopos minor*

Gatunek lasów lęgowych. W gminie, podobnie jak w Polsce, nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Dzwoniec *Carduelis chloris*

Zamieszkuje środowiska otwarte z zadrzewieniami, zwłaszcza osady ludzkie. W gminie dość liczny. W Polsce średnio licznie lub licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Gajówka *Sylvia borin*

Zamieszkuje wilgotne lasy liściaste. W gminie dość liczny. W Polsce średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Gągoł *Bucephala clangula*

Występuje jedynie na Stawach Koniowskich (mapa 16). W Polsce bardzo nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Gąsiorek *Lanius collurio*

Ptak krajobrazu rolniczego z kępami krzewów. W gminie średnio licznie lęgowy; stwierdzony na 33 stanowiskach (mapa 17). Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna); Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

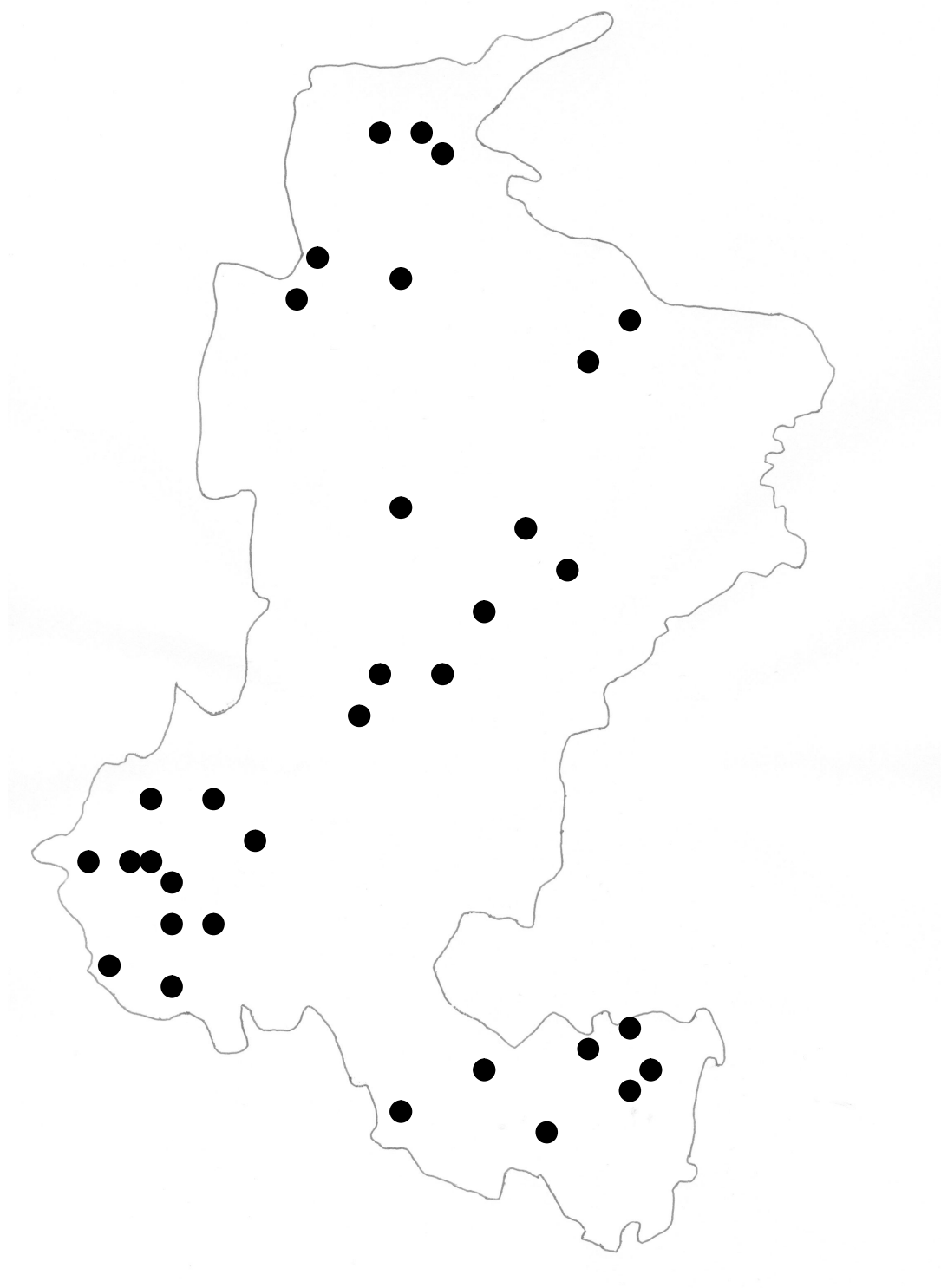
Foto 9. Gąsiorek *Lanius collurio*

Gil *Pyrrhula pyrrhula*

Gatunek spotykany dość często na przelotach i podczas zimy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Mapa 16. Stanowisko łęgowe **gągola** *Bucephala clangula*
w gminie Trzebnica

Mapa 17. Rozmieszczenie stanowisk lęgowych **gąsiorka** *Lanius collurio* w gminie Trzebnica

Grubodziób *Coccyzus coccyzus*

Gatunek nielicznie lęgowy w starych lasach liściastych oraz w większych zadrzewieniach śródpolnych. W Polsce nieliczny ptak lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Jastrząb *Accipiter gentilis*

Gatunek lasów i dużych zadrzewień. W gminie nielicznie lęgowy. W Polsce nieliczny ptak lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Kapturka *Sylvia atricapilla*

Ptak lasów liściastych i mieszanych. W gminie dość licznie lęgowy. W Polsce średnio licznie lęgowy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Kawka *Corvus monedula*

Zamieszkuje głównie osiedla ludzkie. W gminie spotykany jedynie w większych miejscowościach. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Kokoszka *Galinula chloropus*

Gnieździ się nielicznie na Stawach Koniowskich. W Polsce nielicznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Kopciuszek *Phoenicurus ochruros*

Występuje nielicznie na obszarach zabudowanych całej gminy. W Polsce nieliczny. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Kos *Turdus merula*

Zamieszkuje lasy, zadrzewienia i parki. Zarówno w gminie jak i w całej Polsce średnio liczny. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Kowalik *Sitta europaea*

Mieszkaniec lasów i parków. Zarówno w gminie jak i w całej Polsce średnio liczny. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Krakwa *Anas strepera*

Gnieździ się jedynie na Stawach Koniowskich; w roku 2004 – 2 pary. W Polsce nielicznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Krętogłów *Jynx torquilla*

Nielicznie zamieszkuje skraje lasów i zadrzewień a także stare sady. W Polsce nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Krogulec *Accipiter nissus*

Gatunek lasów, zwłaszcza drągowin. W gminie stwierdzony jedynie pod Koniówkiem. W Polsce lokalnie bardzo lub skrajnie nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Kszyk *Gallinago gallinago*

Dawniej stwierdzony na podmokłej łące pod Koniówkiem. W Polsce nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Kukułka *Cuculus canorus*

Zamieszkuje lasy i zadrzewienia. W gminie i w Polsce średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Kulczyk *Serinus serinus*

Zamieszkuje osiedla ludzkie, krajobraz rolniczy, skraje lasów. Średnio liczny lęgowy w gminie i w Polsce. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Kuropatwa *Perdix perdix*

Występuje w rozproszeniu na polach. Bardzo rzadka w gminie. W Polsce nielicznie lęgowa.

Kwiczół *Turdus pilaris*

Zamieszkuje lasy lęgowe, parki i sady. Nielicznie lęgowy w gminie. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Lerka *Lullula arborea*

Występuje głównie na obrzeżach borów sosnowych. W gminie stwierdzony pod Koniówkiem i Małuszynem. W Polsce nielicznie lęgowa. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*

Gatunek zalatujący na stawy pod Koniówkiem. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Łabędź niemy *Cygnus olor*

Gnieździ się na Stawach Koniowskich oraz sporadycznie na innych zbiornikach wodnych w gminie (np. na stawie w Ujeźdźcu Wielkim). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Łozówka *Acrocephalus palustris*

Zamieszkuje wilgotne zarośla. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Makolągwa *Carduelis cannabina*

Ptak rolniczych terenów otwartych i sadów. W gminie podobnie jak w Polsce jest nielicznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Mazurek *Passer montanus*

Ptak rolniczych terenów otwartych, sadów oraz obrzeży osiedli ludzkich. W gminie podobnie jak w Polsce jest licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Mewa śmieszka *Larus ridibundus*

Gatunek zalatujący, zwłaszcza na Stawy Koniowskie. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Modraszka *Parus caeruleus*

Zamieszkuje lasy liściaste i mieszane oraz zadrzewienia w krajobrazie rolniczym. W gminie podobnie jak w Polsce jest licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis*

Dawniej stwierdzona pod Będkowem. W Polsce zwykle bardzo nieliczny ptak lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Muchołówka szara *Muscicapa striata*

Zamieszkuje lasy, zadrzewienia, parki, zabudowę wiejską i podmiejską. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Muchołówka żałobna *Ficedula hypoleuca*

Zamieszkuje lasy liściaste i bory. W gminie nieliczna. W Polsce jest nielicznie lub średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Mysikrólik *Regulus regulus*

Zamieszkuje lasy i bory z udziałem świerka. W gminie nieliczny. W Polsce jest liczny lub bardzo licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Myszolów *Buteo buteo*

Zamieszkuje lasy i zadrzewienia. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Oknówka *Delichon urbica*

Związana z osadami ludzkimi. W gminie dość pospolita. W Polsce uznawana za licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Ortolan *Emberiza hortulana*

Rozproszony w zadrzewieniach i zakrzaczeniach krajobrazu rolniczego całej gminy. W Polsce nielicznie lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Paszkot *Turdus viscivorus*

Występuje w rozproszeniu w borach sosnowych na północy gminy. W Polsce zwykle nieliczny. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Pelzacz leśny *Certhia familiaris*

Gatunek lasów i większych zadrzewień. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Pelzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla*

Gatunek obrzeży lasów i większych zadrzewień. W gminie podobnie jak w zachodniej Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*

Stwierdzony jedynie na Stawach Koniowskich. W Polsce nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*

Stwierdzony jedynie na Stawach Koniowskich. W Polsce nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Perkozek *Podiceps ruficollis*

Stwierdzony jedynie na Stawach Koniowskich. W Polsce nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Piecuszek *Phylloscopus trochilus*

Występuje w młodych lasach i zadrzewieniach. W gminie dość liczny. W Polsce licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Piegża *Sylvia curruca*

Zamieszkuje zadrzewienia; także żywoploty w osiedlach. W gminie podobnie jak w Polsce jest nielicznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Pierwiosnek *Phylloscopus collybita*

Ptak lasów, głównie liściastych, a także zadrzewień. W gminie podobnie jak w Polsce jest licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Pliszka siwa *Motacilla alba*

Zamieszkuje osiedla ludzkie i tereny ruderalne. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Pliszka żółta *Motacilla flava*

Występuje na łąkach i pastwiskach, rzadziej na polach uprawnych. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Płomykówka *Tyto alba*

Zamieszkuje osiedla ludzkie, najczęściej zasiedla wysokie wieże kościołów. W gminie stwierdzona w następujących miejscowościach: Cerekwica, Koczurki, Komorówko, Koniowo, Kuźniczysko, Masłów. W Polsce jest nielicznie lub bardzo nielicznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Pokląskwa *Saxicola rubetra*

Występuje na wilgotnych łąkach i nieużytkach. W gminie podobnie jak w Polsce jest nieliczna lub średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Pokrzywnica *Prunella modularis*

Zamieszkuje w lasach, najczęściej z domieszką świerka. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Potrzeszcz *Emberiza calandra*

Gnieździ się w krajobrazie rolniczym z kępami zadrzewień. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Potrzos *Emberiza schoeniclus*

Występuje na terenach podmokłych – na bagnach, łąkach, także polach z rowami. W gminie podobnie jak w Polsce jest licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Przepiórka *Coturnix coturnix*

Zamieszkuje pola uprawne. W roku 2004 zlokalizowano 12 odzywających się samców. Na uwagę zasługuje skupisko 8 samców w okolicach Domanowic i Ujeżdźca Wielkiego (mapa 18). W Polsce jest nielicznie lęgowa. Gatunek z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Puszczyk *Streix aluco*

Gnieździ się w lasach, głównie liściastych oraz parkach i zadrzewieniach. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Raniuszek *Aegithalos caudatos*

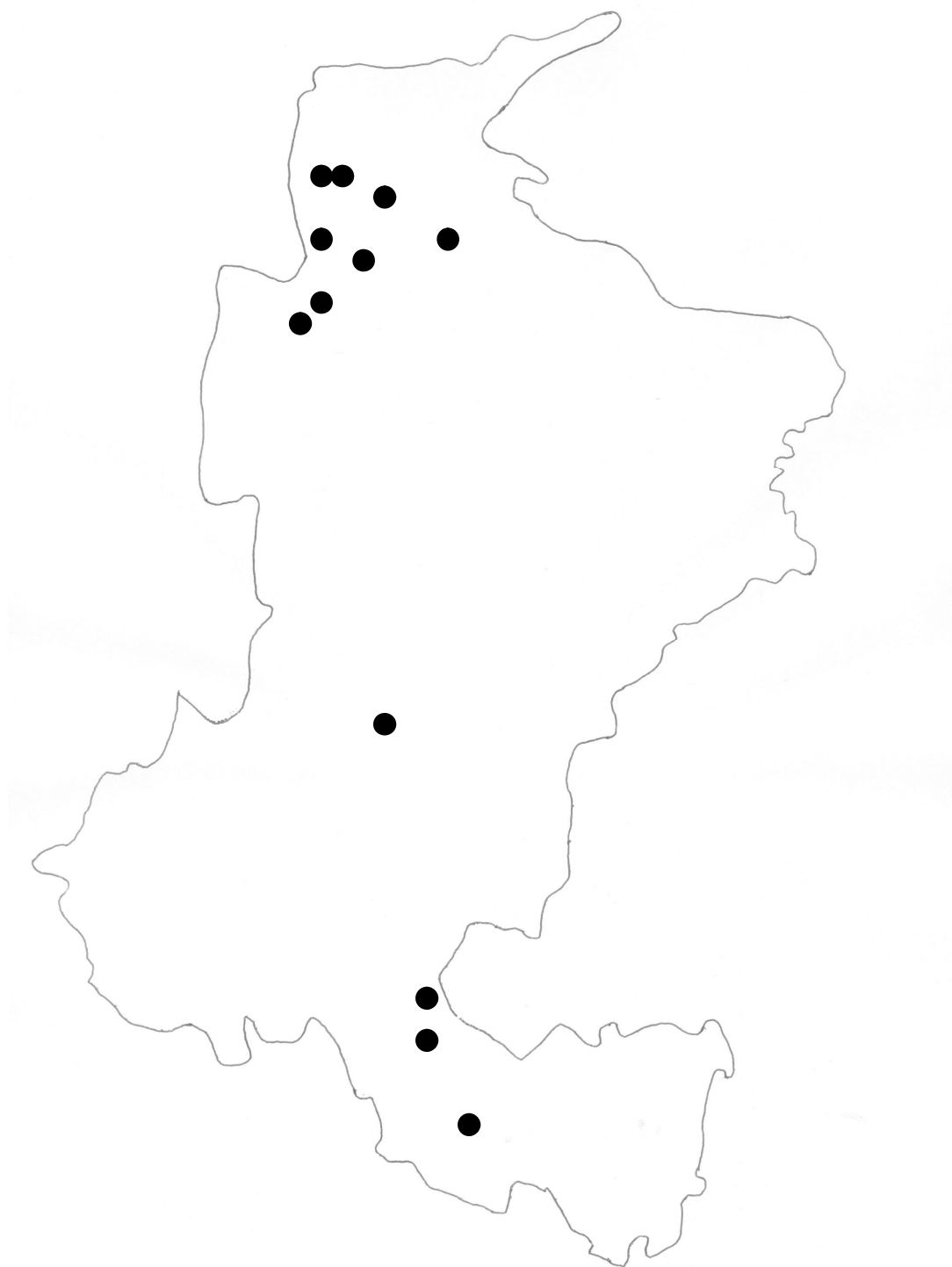
Występuje w lasach i większych zadrzewieniach. W gminie podobnie jak w Polsce jest nielicznie lub średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Remiz *Remiz pendulinus*

Stwierdzony jedynie na Stawach Koniowskich. W Polsce nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Rudzik *Erithacus rubecula*

Zamieszkuje lasy i zadrzewienia śródpolne. W gminie podobnie jak w Polsce jest licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Mapa 18. Rozmieszczenie stanowisk lęgowych **przepiórki** *Coturnix coturnix*
w gminie Trzebnica

Samotnik *Tringa ochropus*

Stwierdzony jedynie na Stawach Koniowskich (mapa 19). W Polsce nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Sierpówka *Streptopelia decaocto*

Występuje w osiedlach. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*

Występuje jedynie na Stawach Koniowskich, gdzie gnieździ się efemerycznie na spuszczonej stawach. W Polsce jest nielicznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Sikora uboga *Parus palustris*

Zamieszkuje głównie wilgotne lasy liściaste i zadrzewienia. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Siniak *Columba palumbus*

Występuje głównie w buczynach i lasach z udziałem buka. W gminie stwierdzony pod Będkowem i Trzebnicą. W Polsce jest bardzo nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Skowronek *Alauda arvensis*

Gnieździ się na polach, łąkach i nieużytkach. W gminie licznie lęgowy. W Polsce uważany jeszcze za bardzo licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Słowik rdzawy *Luscinia megarhynchos*

Zamieszkuje brzegi lasów, parków i w zadrzewieniach. W gminie podobnie jak w całej południowo zachodniej Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Mapa 19. Stanowisko lęgowe **brodźca samotnego** *Tringa ochropus*
w gminie Trzebnica

Sosnówka *Parus ater*

Występuje w borach. Gnieździ się głównie w północnej części gminy, gdzie jest nielicznie lęgowy, podobnie jak w całej nizinnej Polsce. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Sójka *Garrulus glandarius*

Gnieździ się w lasach i większych zadrzewieniach. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Sóweczka *Glaucidium passerinum*

W roku 2004 stwierdzona w borach pod Koniówkiem (mapa 20). W Polsce jest bardzo nielicznym ptakiem lęgowym. Gatunek z *Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt*. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Srokosz *Lanius excubitor*

Zamieszkuje krajobraz rolniczy z kępami zadrzewień. W roku 2004 zlokalizowano 6 stanowisk w pobliżu następujących miejscowości: Głuchów Górny, Jaszyce, Jażwiny, Ligota Trzebnicka, Taczów Mały (mapa 21). W Polsce jest bardzo nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Strumieniówka *Locustella fluviatilis*

Stwierdzona jedynie w lesie lęgowym pod Malczowem. W Polsce nielicznie lęgowa. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Strzyżyk *Troglodytes troglodytes*

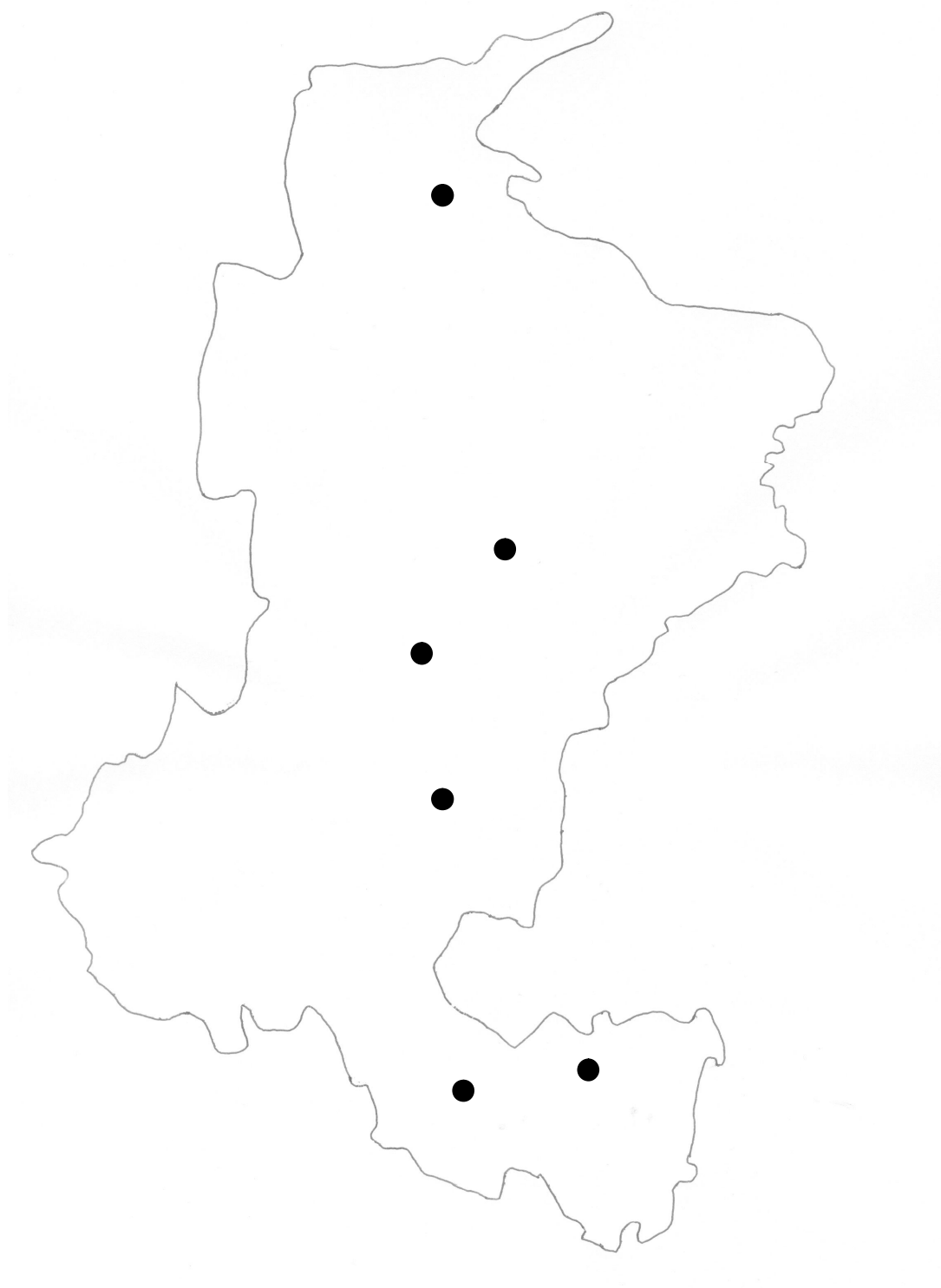
Zamieszkuje wilgotne lasy. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Szczygieł *Carduelis carduelis*

Zamieszkuje zadrzewienia śródpolne i tereny zielone w osiedlach ludzkich. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Mapa 20. Stanowisko **sóweczki** *Glaucidium passerinum*
w gminie Trzebnica

Mapa 21. Rozmieszczenie stanowisk lęgowych **srokosza** *Lanius excubitor*
w gminie Trzebnica

Szpak *Sturnus vulgaris*

Gnieździ się w lasach i zadrzewieniach oraz w osiedlach ludzkich. W gminie podobnie jak w Polsce jest licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Śpiewak *Turdus philomelos*

Zamieszkuje lasy różnych typów i większe zadrzewienia śródpolne. W gminie podobnie jak w Polsce jest licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Świergotek drzewny *Anthus trivialis*

Zamieszkuje obrzeża lasów i polany leśne oraz zadrzewienia śródpolne. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Świergotek łąkowy *Anthus pratensis*

Występuje nielicznie na podmokłych łąkach w północnej części gminy. W Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Świergotek polny *Anthus campestris*

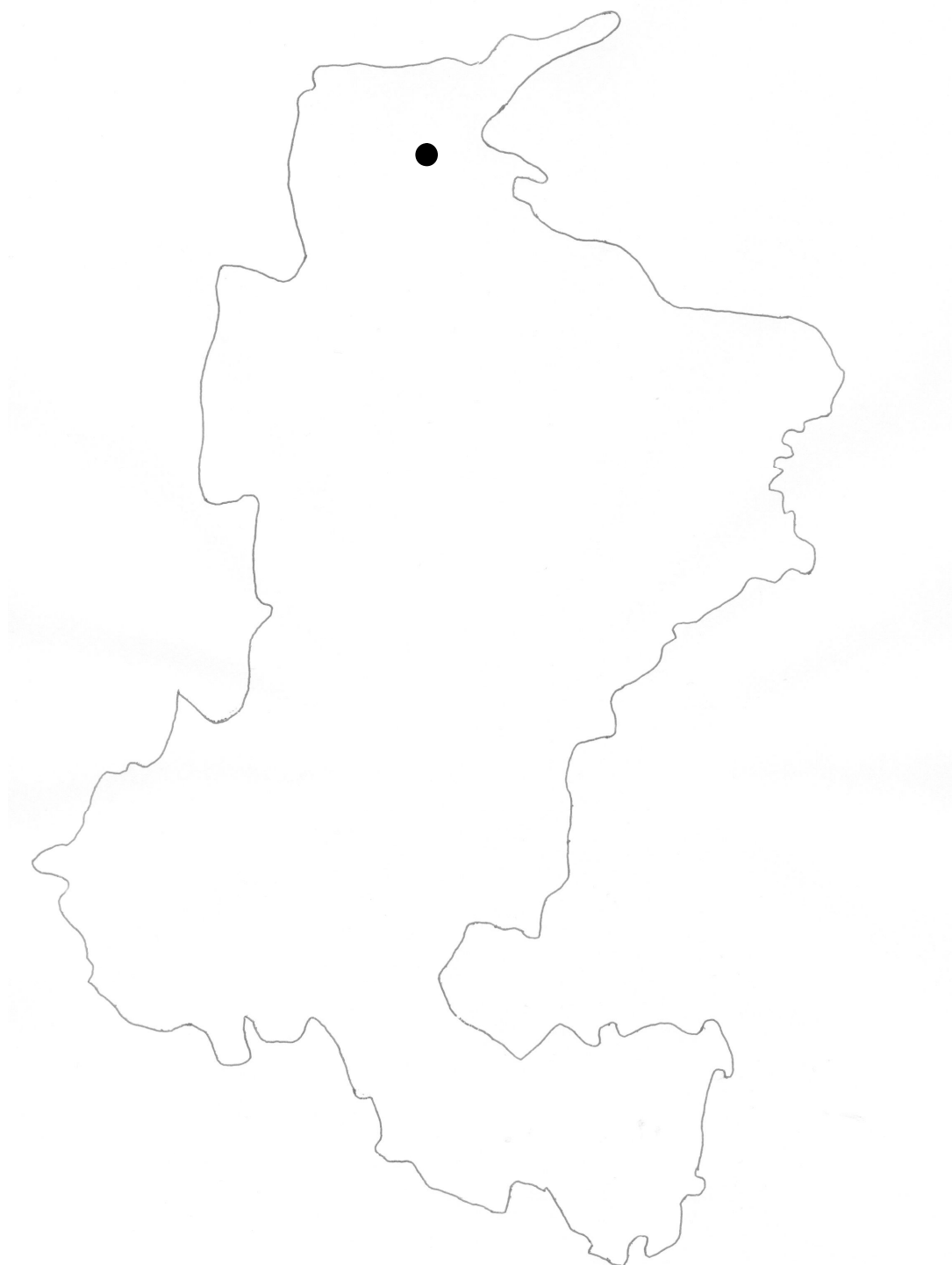
Znany tylko z jednego stanowiska pod Koniówkiem (mapa 22), gdzie zasiedla murawę szczytlichową i nieużytki. W Polsce nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Świerszczak *Locustella naevia*

Występuje na podmokłych łąkach i ugorach. W gminie jest dość liczny. W Polsce jest nie licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix*

Zamieszkuje lasy różnych typów. W gminie podobnie jak w Polsce jest licznie lęgowa. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Mapa 22. Stanowisko lęgowe **świergotka polnego** *Anthus campestris*
w gminie Trzebnica

Trzciniak *Acrocephalus arundinaceus*

Stwierdzony na trzech stanowiskach: Stawy Koniowskie, nad Brzeźnicą między Koniowem a Koniówkiem oraz na trzciniowisku pod Malczowem. W Polsce nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Trzcinniczek *Acrocephalus scirpaceus*

Stwierdzony jedynie na Stawach Koniowskich. W Polsce średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Trzmielojad *Pernis apivorus*

Stwierdzony jedynie pod Droszowem. W Polsce bardzo nielicznie lub nielicznie lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Trznadel *Emberiza citrinella*

Zamieszkuje strefę ekotonu terenów otwartych i zadrzewionych. W gminie podobnie jak w Polsce jest licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Turkawka *Streptopelia turtur*

Występuje w lasach i zadrzewieniach. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowy. Gatunek z *Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Uszatka *Asio otus*

Występuje w lasach, parkach i zadrzewieniach śródpolnych. Gnieździ się w rozproszeniu w całej gminie. W Polsce jest nielicznie lęgowy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Wilga *Oriolus oriolus*

Zamieszkuje lasy liściaste i mieszane oraz zadrzewienia śródpolne. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Wróbel *Passer domesticus*

Zamieszkuje osiedla ludzkie. W gminie podobnie jak w Polsce jest bardzo licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Zaganiacz *Hippolais icterina*

Zasiedla lasy, parki i zadrzewienia. W gminie podobnie jak w Polsce jest średnio licznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Zięba *Fringilla coelebs*

Występuje w lasach, parkach i zadrzewieniach. W gminie podobnie jak w Polsce jest bardzo licznie lęgowy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.

Zimorodek *Alcedo atthis*

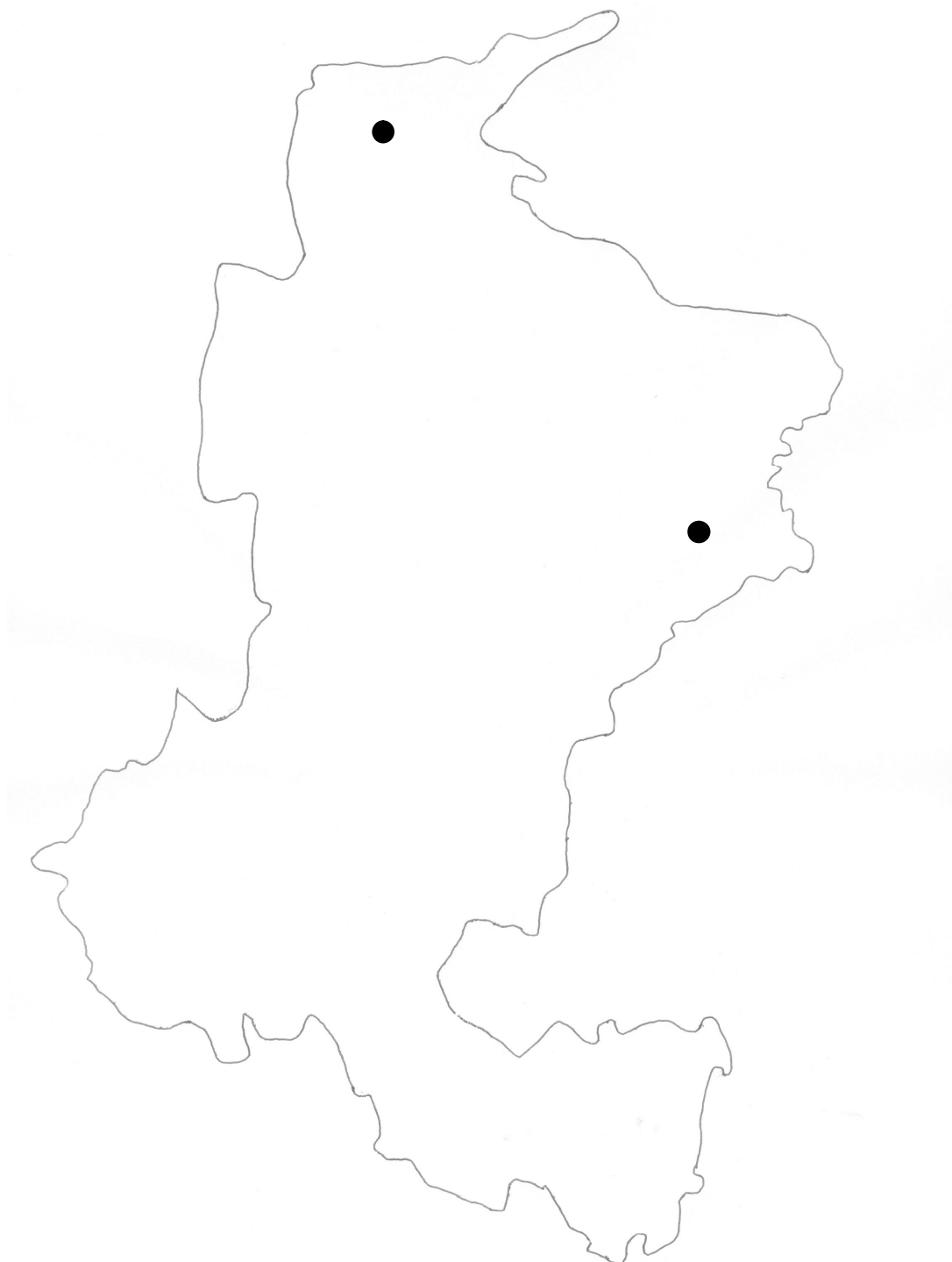
Stwierdzony jedynie na Stawach Koniowskich i na Sądziejnicy pod Kuźniczyskiem (mapa 23). W Polsce nielicznie lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Zniczek *Regulus ignicapillus*

Stwierdzony jedynie w lasach pod Malczowem. W Polsce jest nielicznie lęgowy. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Żuraw *Grus grus*

Gatunek zalatujący, zwłaszcza do północnej części gminy. Ponadto spotykany podczas przelotów. W Polsce nielicznie lub bardzo nielicznie lęgowy. Gatunek z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) o ochronie dzikich ptaków (Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna). Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Mapa 23. Stanowisko lęgowe **zimirodka** *Alcedo atthis*
w gminie Trzebnica

Ponadto w gminie Trzebnica występują następujące gatunki ptaków objęte częściową ochroną gatunkową w Polsce:

- **Czapla siwa** *Ardea cinerea*
- **Gawron** *Corvus frugilegus*
- **Kormoran** *Phalacrocorax carbo*
- **Kruk** *Corvus corax*
- **Sroka** *Pica pica*
- **Wrona siwa** *Corvus corone*

*

SSAKI**Borowiec wielki** *Nyctalus noctula*

W rozproszeniu w całej gminie zwłaszcza w pobliżu lasów i większych zadrzewień.

Objęty ścisłą ochroną gatunkową

Gronostaj *Mustela erminea*

Obserwowany głównie w północnej części gminy w pobliżu cieków i strumieni. Objęty ścisłą ochroną gatunkową

Jeż zachodni *Erinaceus europaeus*

Regularnie stwierdzany w całej gminie, często ginie na drogach. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*

Spotykany w pobliżu osad ludzkich i nad zbiornikami wodnymi. Objęty ścisłą ochroną gatunkową

Kret *Talpa europaea*

Rozpowszechniony w całej gminie w krajobrazie rolniczym oraz w ogródkach przydomowych. Objęty ścisłą ochroną gatunkową

Nocek Natterera *Myotis nattereri*

Dawniej stwierdzono występowanie tego gatunku w okresie jesiennym. Objęty ścisłą ochroną gatunkową

Nocek rudy *Myotis daubentoni*

Spotykany w pobliżu osad ludzkich i nad zbiornikami wodnymi. Objęty ścisłą ochroną gatunkową

Ryjówka aksamitna *Sorex araneus*

W rozproszeniu w całej gminie. Spotykany w pobliżu osad ludzkich i nad zbiornikami wodnymi. Objęta ścisłą ochroną gatunkową

Rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens*

Regularnie spotykany wzdłuż cieków wodnych. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.

Wiewiórka *Sciurus vulgaris*

Spotykana w większych kompleksach leśnych w północnej części gminy oraz na południowy wschód od Trzebnicy. Objęta ścisłą ochroną gatunkową

Zając szarak *Lepus europaeus*

Występuje w rozproszeniu krajobrazie rolniczym i w lasach. Gatunek rzadki w gminie.

*

Zwierzęta zagrożone i rzadkie w gminie Trzebnica

Kategoria zagrożenia	Bz	Ry	PG	Pt	Ss	Σ
Gatunki z <i>Polskiej czerwonej księgi zwierząt</i>	1	-	-	2	-	3
Gatunki z <i>Czerwonej listy zwierząt zagrożonych i ginących w Polsce</i>	5	-	1	4	-	10
Razem	6	-	1	6	-	13

Bk - bezkręgowce, Ry - ryby, Pg - płazy i gady, Pt - ptaki, Ss - ssaki

Zwierzęta zagrożone i rzadkie w Europie – z listy Natura 2000

Kategoria zagrożenia	Bk	Ry	PG	Pt	Ss	Σ
Gatunki z Dyrektywy Siedliskowej (92/43/EWG)	1	-	6	-	-	7
Gatunki z Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG)	-	-	-	17	-	17
Razem:						24

Zwierzęta objęte ochroną prawną ścisłą

Grupa zwierząt	Liczba gatunków pod ochroną ścisłą	Liczba gatunków pod ochroną częściową
Bezkręgowce	9	-
Ryby	1	-
Płazy i gady	11	-
Ptaki	112	6
Ssaki	10	-
Razem	133	6

5. ISTNIEJĄCE I PROJEKTOWANE WCZEŚNIEJ OBSZARY CHRONIONE

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym ochrony przyrody w Polsce jest **Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody**. Z ustawy o ochronie przyrody wynika, że: ochrona przyrody jest obowiązkiem każdego obywatela, organów państwowych oraz samorządu terytorialnego, a także jednostek organizacyjnych oraz osób prawnych i fizycznych prowadzących działalność wpływającą na przyrodę. Ponadto istotne jest popularyzowanie ochrony przyrody przez organy państwowe oraz samorządu terytorialnego, instytucji naukowych i oświatowych, a także publicznych środków masowego przekazu.

Ustawa nakłada na samorząd terytorialny szereg obowiązków. Jednocześnie samorządy i władze wojewódzkie otrzymały wiele uprawnień decyzyjnych z zakresu wykonywania ochrony przyrody.

Począwszy od końca 1991 roku władze gminne mogą na swoim terenie:

- wprowadzić ochronę gatunkową zwierząt i roślin,
- wyznaczyć obszary chronionego krajobrazu,
- wprowadzić ochronę indywidualną terenów lub obiektów (m.in. użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych (o ile Minister lub Wojewoda nie wprowadzili wcześniej tych form ochrony)).

Istniejące obszary chronione

Na terenie gminy Trzebnica poddano prawnej ochronie powierzchniowej następujące obiekty:

- rezerwat przyrody „Las Bukowy w Skarszynie” (powołany na podstawie decyzji Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 15.12.1980)
- park krajobrazowy „Dolina Baryczy” (powołany na podstawie rozporządzenia Wojewody Kaliskiego i Wojewody Wrocławskiego z dnia 3.06.96, z późniejszymi zmianami w roku 2000),
- 8 użytków ekologicznych na gruntach leśnych Nadleśnictwa Żmigród (powołanych na podstawie Uchwał Rady Miasta i Gminy Trzebnica nr IX/88/99 z dnia 30.09.1999 oraz nr XXI/210/2000 z dnia 26.10.2000.

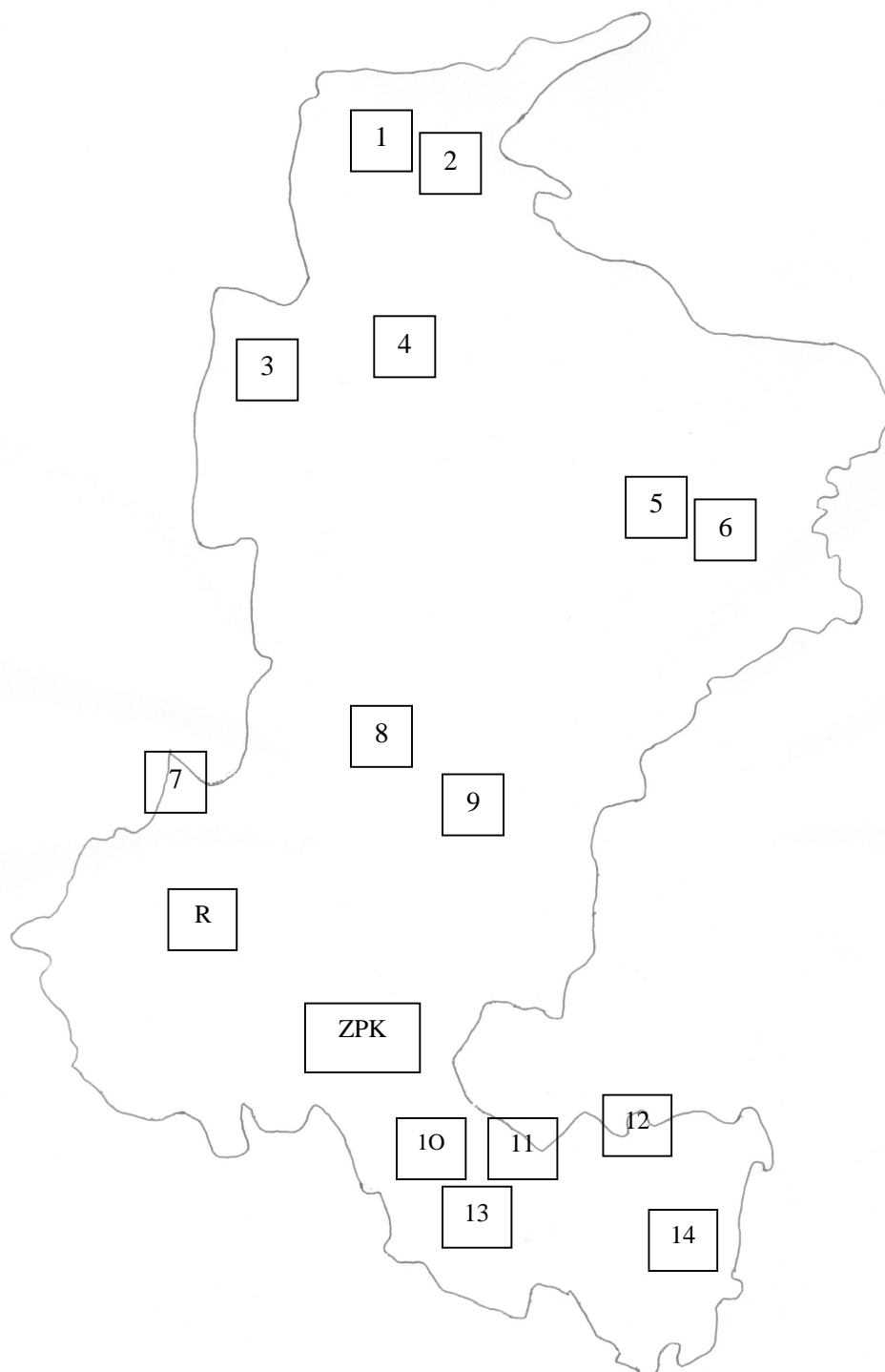
*

Projektowane wcześniej obszary chronione

- obszar chronionego krajobrazu „Wzgórza Trzebnickie” (projektowany na podstawie dokumentacji: Jankowski W. (red.). 1998. Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Trzebnickie”. Msc. Fulica Wojciech Jankowski. Wrocław. – Wojewódzki Konserwator Przyrody we Wrocławiu)

*

6. PROPOZYCJE NOWYCH OBSZARÓW CHRONIONYCH

Mapa 24. Projektowane obszary chronione w gminie Trzebnica.

Rezerwat przyrody: R – „Wąwozy Włókniczy”

Użytki ekologiczne: 1 – „Stawy Koniowskie”, 2 – „Szczotlicha”, 3 – „Domanowicki Staw”, 4 – „Żabi Staw”, 5 – „Wydma”, 6 – „Sąsiedzka”, 7 – „Leśna Piaskownia”, 8 – „Szczytkowicki Staw”, 9 – „Wiatrakowa Góra”, 10 – „Łęg w Taczowie”, 11 – „Goździkowa Górka”, 12 – „Kraśnikowa Skarpa”, 13 – „Wąwóz Lessowy pod Taczowem”, 14 – „Karyncka Murawa”

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy: ZPK – „Buczyna Trzebnicka”

6.1. Projektowany rezerwat przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.

*

Rezerwat przyrody powoływany jest rozporządzeniem Wojewody.

W wyniku przeprowadzonych prac waloryzacyjnych oraz przeanalizowania zasobów przyrodniczych gminy Trzebnica na tle zasobów przyrodniczych Dolnego Śląska i kraju wytypowano jeden obszar kwalifikujący się do objęcia ochroną jako rezerwat przyrody – „Wąwozy Włóknicy”.

Nazwa: „WAŹWOZY WŁÓKNICY ”

Położenie: między południowym skrajem wsi Marcinowo a szosą asfaltową Trzebnica-Oborniki Śląskie przy Farnej Górze

Powierzchnia: ok. 30 ha

Przedmiot ochrony: zespół wąwozów o niezwykle bogatej rzeźbie

Opis obiektu: kompleks wąwozów ciągnących się wzdłuż malowniczo meandrującego, głęboko wciętego potoku Włóknica i jego dopływów; porośnięty lasami grądowymi i łągowymi; z przestojami starych czereśni, dębów, wiązów i wierzb; ze źródłiskami; cechujący się wysokim stopniem naturalności (ślady wpływu działalności ludzkiej ograniczone są do akcydentalnej wycinki pojedynczych drzew oraz do wyrzucania gałęzi i korzeni drzew z okolicznych sadów)

Walory przyrodnicze:

GRZYBY – czarka szkarłatna *Sacroscypha coccinea* (gatunek chroniony)

ROŚLINY – kalina koralowa *Viburnum opulus*, paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare*

PTAKI – dzięcioł zielony *Picus viridis*, ortolan *Emberiza hortulana*, turkawka *Streptopelia turtur*

Zalecenia ochronne: utrzymanie dotychczasowego charakteru wąwozu.

Uprzątnięcie śmieci, powstrzymanie wycinki nawet pojedynczych drzew, zachowanie naturalnego przepływu rzeki

Uwagi: obszar projektowanego rezerwatu nadaje się do prowadzenia edukacji ekologicznej

6.2. Projektowane użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne "oczka wodne", kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.

*

Użytek ekologiczny powoływany jest rozporządzeniem Wojewody
lub **uchwałą Rady Gminy.**

Możliwość tworzenia takich terenów chronionych na szczeblu lokalnym pozwala na szybkie objęcie ochroną cennych obiektów i obszarów, których zachowanie leży nie tylko w zakresie obowiązków, ale i w interesie lokalnych społeczności.

Wprowadzając do prawa metodę ochrony w postaci użytków ekologicznych zakładano, że będzie to metoda stosowana powszechnie i pozwoli na masowe obejmowanie ochroną tych obszarów, które nie są wprawdzie "światową rewelacją", ale których rola w utrzymaniu różnorodności przyrodniczej jest niezaprzeczalna. W związku z tym, zakłada się, że tworzenie użytku ekologicznego powinno być przedsięwzięciem prostym, niewymagającym skomplikowanych procedur. Zasoby przyrodnicze przeciętnej polskiej gminy pozwalają na utworzenie co najmniej kilkunastu użytków ekologicznych na jej terenie, jednak nie jest to jeszcze dostatecznie rozpowszechniona forma ochrony.

Wniosek po uzupełnieniu wymogów formalnych, takich jak określenie granic obszaru chronionego (numery działek) zostaje przyjęty Uchwałą Rady Gminy.

W wyniku przeprowadzonych prac waloryzacyjnych oraz przeanalizowania zasobów przyrodniczych gminy Trzebnica wytypowano 14 obszarów kwalifikujący się do objęcia ochroną jako użytki ekologiczne:

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 1

Nazwa: „STAWY KONIOWSKIE”

Położenie: 0,2 km na północ od wsi Koniówko

Powierzchnia: ok. 40 ha

Przedmiot ochrony: stanowiska rzadkich gatunków ptaków wodnych i godowiska płazów

Opis obiektu: kompleks rybnych stawów paciorkowych położonych na południowym skraju dużego masywu lasów milickich. Stawy te posiadają dobrze rozwinięte pasy roślinności szuwarowej ze związku *Phragmition*

Walory przyrodnicze:

PŁAZY– kumak nizinny *Bombina bombina*, ropucha zielona *Bufo viridis*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, żaba śmieszka *Rana ridibunda*, żaba wodna *Rana esculenta*
PTAKI LĘGOWE – blotniak stawowy *Circus aeruginosus*, czernica *Aythya fuligula*, gągoł *Bucephala clangula*, krakwa *Anas strepera*, łabędź niemy *Cygnus olor*, perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*, perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*, perkozek *Tachybaptus rufficollis*, samotnik *Tringa ochropus*, trzciniak *Acrocephalus arundinaceus*, zimirdek *Alcedo atthis*

Zalecenia ochronne: utrzymanie dotychczasowego charakteru prowadzonej gospodarki rybackiej

Uwagi: obszar projektowanego użytku znakomicie nadaje się do prowadzenia edukacji ekologicznej

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 2

Nazwa: „SZCZOTLICHA”

Położenie: 1 km na wschód od wsi Koniówko, przy południowej krawędzi drogi gruntowej do Ujeżdźca Małego

Powierzchnia: ok. 5 ha

Przedmiot ochrony: murawa szczotlichowa ze stanowiskami rzadkich gatunków roślin i ptaków

Opis obiektu: płat murawy szczotlichowej *Spergulo-Corynephorretum* z dominacją szczotliczy siwej *Corynephorus canescens* i udziałem jasiońca piaskowego *Jasione montana* na luźnych piaskach w otoczeniu wilgotniejszych nieużytków

Walory przyrodnicze:

ROŚLINY – centuria zwyczajna *Centaurium erythraea*, kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium*, chrobotki *Cladonia sp.*

PTAKI LĘGOWE – lerka *Lullula arborea*, świergotek polny *Anthus campestris*

Zalecenia ochronne: wymaga regularnego odkrzaczania i raz na kilka lat bronowania i kultywatorowania

Uwagi: -

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 3

Nazwa: „DOMANOWICKI STAW”

Położenie: 0,1 km na zachód od północnego krańca wsi Domanowice

Powierzchnia: ok. 0,1 ha

Przedmiot ochrony: godowiska płazów

Opis obiektu: oczko wodne na skraju wsi położone w krajobrazie rolniczym

Walory przyrodnicze:

PŁAZY – rzekotka drzewna *Hyla arborea*, żaba wodna *Rana esculenta*

Zalecenia ochronne: utrzymanie w czystości oczka wodnego ze stałym napełnieniem wodą

Uwagi: obszar projektowanego użytku nadaje się do prowadzenia edukacji ekologicznej

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 4

Nazwa: „ŻABI STAW”

Położenie: w południowo wschodniej części wsi Ujeździec Wielki

Powierzchnia: ok. 1 ha

Przedmiot ochrony: godowiska płazów

Opis obiektu: staw zarośnięty w dużym stopniu roślinnością szuwarową ze związku *Phragmition*

Walory przyrodnicze:

PŁAZY – ropucha szara *Bufo bufo*, ropucha zielona *Bufo viridis*, rzekotka drzewna
Hyla arborea

PTAKI – błotniak stawowy *Circus aeruginosus*

Zalecenia ochronne: utrzymanie w czystości stawu ze stałym napełnieniem wodą

Uwagi: obszar projektowanego użytku idealnie nadaje się do prowadzenia edukacji ekologicznej

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 5

Nazwa: „WYDMA”

Położenie: 0,1 km na południe od osady leśnej Kuźniczysko (między Kuźniczyskiem a Biedaszkowem Wielkim), przy południowej krawędzi leśnej drogi

Powierzchnia: ok. 0,5 ha

Przedmiot ochrony: wydma śródlądowa

Opis obiektu: śródleśna wydma skąpo porośnięta roślinnością, w otoczeniu borów sosnowych

Walory przyrodnicze:

ROŚLINY – chrobotki *Cladonia sp.*, forma głodowa sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris*

Zalecenia ochronne: pozostawienie w stanie niezalesionym

Uwagi: -

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 6

Nazwa: „SĄSIECZNICA”

Położenie: odcinek rzeki od granicy gminy na wysokości wsi Kuźniczysko do mostu drogowego przy wsi Koczurki

Powierzchnia: ok. 5 ha

Przedmiot ochrony: stanowisko naturalnej populacji nizinnej pstrąga potokowego

Opis obiektu: około 6 km odcinek rzeki Sąsiecznicy (Sieczki), meandrującej pośród łąk i zadrzewień o charakterze łągów nadrzecznych, o bystrym przepływie ze żwirowiskami i licznymi torłopami (głębiami) zwłaszcza przy korzeniach drzew porastających skarpiaste brzegi

Walory przyrodnicze:

RYBY – pstrąg potokowy *Salmo trutta m. fario*, szczupak *Esox lucius*, śliz *Barbatula barbatula*

PTAKI – zimorodek *Alcedo atthis*

Zalecenia ochronne: całkowite powstrzymanie wycinki drzew rosnących wzdłuż brzegów Sąsiecznicy, utrzymanie czystości rzeki, powstrzymanie się od wszelkich prac melioracyjnych i hydrotechnicznych

Uwagi: jest to jeden z najcenniejszych faunistycznych obiektów w gminie

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 7

Nazwa: „LEŚNA PIASKOWNIA”

Położenie: 1,5 km na północny zachód od wsi Małuszyn, 0,2 km na południowy zachód od drogi Trzebnica-Prusice, w kompleksie leśnym przy granicy gminy

Powierzchnia: ok. 2 ha

Przedmiot ochrony: stanowiska rzadkich bezkręgowców i ptaków

Opis obiektu: śródleśna piaskownia ze skarpami, ławicami odkrytego piasku porośniętego łąkami koniczyny polnej *Trifolium arvense* oraz z niewielkimi oczkami wodnymi z pałąką szerokolistną *Typha latifolia* oraz zadrzewieniami (brzoza, akacja, sosna wierzba topola)

Walory przyrodnicze:

BEZKRĘGOWCE – siwoszek błękitny *Oedipoda caerulescens*, wonnica piżmówka *Aromia moschata*

PŁAZY – żaba wodna *Rana esculenta*

PTAKI – brzegówka *Riparia riparia* (kolonia ok. 60 norek), lerka *Lullula arborea*

Zalecenia ochronne: odśmiecenie, umiarkowane pozyskiwanie kopalin

Uwagi: -

Foto 10. Użytek ekologiczny
„Leśna Piaskownia”

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 8

Nazwa: „SZCZYTKOWICKI STAW”

Położenie: w północnej części wsi Szczytkowice

Powierzchnia: ok. 0,2 ha

Przedmiot ochrony: godowiska płazów

Opis obiektu: wiejskie oczko wodne

Walory przyrodnicze:

PŁAZY – ropucha zielona *Bufo viridis*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, żaba wodna *Rana esculenta*

Zalecenia ochronne: utrzymanie w czystości oczka wodnego ze stałym napełnieniem wodą

Uwagi: obszar projektowanego użytku nadaje się do prowadzenia edukacji ekologicznej

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 9

Nazwa: „WIATRAKOWA GÓRA”

Położenie: przy północnym skraju wsi Kobylice

Powierzchnia: ok. 0,5 ha

Przedmiot ochrony: ciepłolubna, śródlądowa murawa napiaskowa *Koelerion glaucae* ze stanowiskami rzadkich roślin i bezkręgowców; siedlisko z listy Natura 2000 uznane za „ważne dla Europy” o znaczeniu priorytetowym 6120*

Opis obiektu: nasłonecznione wzgórze o ostrych stokach wyraźnie wyróżniające się w krajobrazie, porośnięte murawą napiaskową i zakrzaczeniami, pełniące funkcje lokalnego punktu widokowego (139,2 m.n.p.m.)

Walory przyrodnicze:

ROŚLINY – chaber nadreński *Centaurea stoebe*, gorysz pagórkowy *Peucedanum oreoselinum*, goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*, macierzanka piaskowa *Thymus serpyllum*, przetacznik kłosowy *Veronica spicata*, szczotlicha siwa *Corynephorus canescens*

BEZKRĘGOWCE – kraśnik karyncki *Zygaena carniolica*, kraśnik rogalik *Zygaena loti*

Zalecenia ochronne: całe wzgórze wymaga pilnego odkrzaczenia

Uwagi: wyeksponować pozostały kamień młyński, obszar projektowanego użytku idealnie nadaje się do prowadzenia edukacji ekologicznej

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 10

Nazwa: „ŁĘG W TACZOWIE”

Położenie: wzdłuż zachodniego skraju wsi Taczów Wały - smuga lasu łągowego o długości ok. 500 m i średniej szerokości ok. 50 m, przylegająca od zachodu do naturalnej skarpy, natomiast od wschodu – do stawów i niewielkich enklaw łąkowych; od północy las ten przylega do szosy o nawierzchni asfaltowej, a od południa – do drogi gruntowej

Powierzchnia: ok. 2,5 ha

Przedmiot ochrony: łąg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum* ze stanowiskami rzadkich roślin i grzybów; siedlisko z listy Natura 2000 uznane za „ważne dla Europy” o znaczeniu priorytetowym 91E0*

Opis obiektu: regenerujący łąg jesionowo-olszowy z bujnym runem wczesnowiosennych geofitów, m.in. z masową tu kokoryczą pustą *Corydalis cava* i złocią żółtą *Gagea lutea*

Walory przyrodnicze:

GRZYBY – czarka szkarłatna *Sacroscypha coccinea* (gatunek chroniony)

ROŚLINY – kokorycz pustą, złoc mała *Gagea minima*, złoc żółta

Zalecenia ochronne: pozostawienie łągu bez ingerencji człowieka, odświecenie, utrzymanie czystości cieku, powstrzymanie się od wszelkich prac melioracyjnych

Uwagi: -

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 11

Nazwa: „GOŹDZIKOWA GÓRKA”

Położenie: 0,3 km na południowy zachód od zachodniego krańca wsi Głuchów Górny; 0,25 km na południowy wschód od drogi gruntowej biegnącej od cmentarza w Głuchowie Górnym do Taczowa Małego

Powierzchnia: ok. 0,1 ha

Przedmiot ochrony: ciepłolubna, śródłądowa murawa napiaskowa *Koelerion glaucae* ze stanowiskami rzadkich bezkręgowców; siedlisko z listy Natura 2000 uznane za „ważne dla Europy” o znaczeniu priorytetowym 6120*

Opis obiektu: nasłonecznione wzgórze wyraźnie wyróżniające się w krajobrazie, porośnięte murawą napiaskową, zakrzaczeniami i starym sadem

Walory przyrodnicze:

ROŚLINY – goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*

BEZKRĘGOWCE – kraśnik karyncki *Zygaena carniolica*, kraśnik sześcioplamek *Zygaena filipendulae*, kraśnik zmienny *Zygaena ephialtes*, tygrzyk paskowany *Argiope bruennichi*

Zalecenia ochronne: całe wzgórze wymaga pilnego odkrzaczenia

Uwagi: -

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 12

Nazwa: „KRAŚNIKOWA SKARPA”

Położenie: 0,25 km na południowy zachód od skrzyżowania dróg asfaltowych między Piersnem, Skotnikami a Głuchowem Górnym, przy północnej krawędzi drogi

Powierzchnia: ok. 0,1 ha

Przedmiot ochrony: ciepłolubna, śródłądowa murawa napiaskowa *Koelerion glaucae* ze stanowiskami rzadkich roślin i bezkręgowców; siedlisko z listy Natura 2000 uznane za „ważne dla Europy” o znaczeniu priorytetowym 6120*

Opis obiektu: nasłoneczniona przydrożna skarpa porośnięta murawą napiaskową z dominacją goździka kartuzka *Dianthus carthusianorum*

Walory przyrodnicze:

ROŚLINY – goździk kartuzek

BEZKRĘGOWCE – kraśnik rogalik *Zygaena loti*, kraśnik sześcioplamek *Zygaena filipendulae*

Zalecenia ochronne: skarpa wymaga pilnego odświeżenia i okresowego odkrzaczania

Uwagi: -

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 13

Nazwa: „WĄWÓZ LESSOWY POD TACZOWEM”

Położenie: wąwóz wzdłuż drogi gruntowej z Taczowa Małego do Pierwoszowa, zaczynający się w południowej części wsi Taczów Mały przy mostku na rzece Ławie i biegnący na południe przez 800 metrów, do końca lasu

Powierzchnia: ok. 1 ha

Przedmiot ochrony: malowniczy wąwóz lessowy

Opis obiektu: wąwóz w znacznej części po brzegach porośnięty fragmentami lasów liściastych z dębem szypułkowym *Quercus robur*, brzozą brodawkowatą *Betula verrucosa*, klonem pospolitym *Acer platanoides*; w podszybie z szakłakiem pospolitym *Rhamnus catharticus*, głogiem jednoszyjkowym *Crataegus monogyna*, porzeczką dziką *Ribes spicatum*, tarniną *Prunus spinosa*, leszczyną *Corylus avellana*, różą dziką *Rosa canina*; w runie z dzwonkiem pokrzywolistnym *Campanula trachelium*, nercznicą samczą *Dryopteris filix-mas*, rzepikiem pospolitym *Agrimonia eupatoria*, wilczomleczem sosnką *Euphorbia cyparissias*

Walory przyrodnicze:

ROŚLINY – dzwonek brzoskwiniolistny *Campanula persicifolia*, wyżpin jagodowy *Cucubalus baccifer*

PTAKI – dzięciołek *Dendrocopos minor*, ortolan *Emberiza hortulana*, turkawka *Streptopelia turtur*

Zalecenia ochronne: utrzymanie drogi gruntowej biegnącej dnem wąwozu w stanie obecnym (pozostawić ruch pojazdów na dotychczasowym poziomie; nie zmieniać nawierzchni drogi)

Uwagi: drogą w wąwozie przebiega turystyczna rowerowa trasa dojazdowa

PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY

Nr obiektu: 14

Nazwa: „KARYNCKA MURAWA”

Położenie: przy wschodniej części wsi Boleścina, na północ od szosy asfaltowej z Boleścina do Krakowian

Powierzchnia: ok. 2 ha

Przedmiot ochrony: ciepłolubna, śródłądowa murawa napiaskowa *Koelerion glaucae* ze stanowiskami rzadkich motyli; siedlisko z listy Natura 2000 uznane za „ważne dla Europy” o znaczeniu priorytetowym 6120*

Opis obiektu: nasłonecznione wzgórze o stromym stoku wyraźnie wyróżniające się w krajobrazie, porośnięte murawą napiaskową, z pojedynczymi krzewami

Walory przyrodnicze:

ROŚLINY – goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*

BEZKRĘGOWCE – kraśnik karyncki *Zygaena carniolica*, kraśnik rogalik *Zygaena loti*, kraśnik sześcioplamek *Zygaena filipendule*

Zalecenia ochronne: wzgórze wymaga okresowego odkrzaczenia

Uwagi: obszar projektowanego użytku nadaje się do prowadzenia edukacji ekologicznej

6.3. Projektowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe estetyczne.

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.

*

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy powoływany jest rozporządzeniem Wojewody
lub **uchwałą Rady Gminy.**

PROJEKTOWANY ZESPÓŁ PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWY

Nazwa: „BUCZYNA TRZEBNICKA”

Położenie: kompleks leśny przylegający od południowego wschodu do Trzebnicy, graniczący od północy z zabudowaniami miasta, od wschodu – z szosą asfaltową Trzebnica-Głuchów Górny, od południa – z sadami, a od zachodu z linią kolejową

Powierzchnia: ok. 60 ha

Przedmiot ochrony: stary las bukowy z elementami architektury sakralnej

Opis obiektu: zwarty masyw leśny, w którym przeważają lasy bukowe – żyzna buczyna niżowa *Galio odorati-Fagetum* i kwaśna buczyna niżowa *Luzulo pilosae-Fagetum*; liczne przestoje wiekowych buków; pośród lasów znajdują się: neogotycki Kościółek Leśny, Grota Matki Boskiej z Lourdes, Kalwaria Trzebnicka

Walory przyrodnicze:

ROŚLINY – bluszcz pospolity *Hedera helix*, marzanka wonna *Galium odoratum*

PTAKI LĘGOWE – dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięciołek *Dendrocopos minor*, siniak *Columba oenas*

SSAKI – borowiec wielki *Nyctalus noctula*

Zalecenia ochronne: wytyczenie ścieżki edukacyjnej, uregulowanie tras rowerowych

Uwagi: obszar projektowanego zespołu znakomicie nadaje się do prowadzenia edukacji ekologicznej

7. STRATEGIA ZACHOWANIA WALORÓW PRZYRODNICZYCH

Zachowanie walorów przyrodniczych gminy Trzebnica powinno być realizowane na różnych poziomach.

Poziom pierwszy – zachowanie najcenniejszych przyrodniczo obszarów w gminie, o wartościach ponadregionalnych. Należy pilnie podjąć działania zmierzające do zabezpieczenia w formie rezerwatu przyrody obiektu „Wąwozy Włóknicy” poprzez zgłoszenie tej propozycji Wojewódzkiemu Konserwatorowi Przyrody we Wrocławiu.

Poziom drugi – zachowanie bioróżnorodności ekosystemów na obszarze gminy. Należy objąć ochroną w formie użytków ekologicznych zaproponowane w niniejszym opracowaniu obszary. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody działania takie powinna podjąć Rada Gminy wydając stosowną uchwałę.

Poziom trzeci – udostępnienie i przygotowanie dla mieszkańców gminy i osób zainteresowanych zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Las Bukowy” poprzez wytyczenie i oznakowanie ścieżki edukacyjnej z tablicami poglądowymi.

8. LITERATURA

- ANIOŁ-KWIATKOWSKA J. 1988. Rozmieszczenie niektórych interesujących gatunków segetalnych na Dolnym Śląsku. Acta Univ. Wratislaviensis, Prace Bot. 40: 7-35.
- ANIOŁ-KWIATKOWSKA J. 1990. Zbiorowiska segetalne Wału Trzebnickiego. Florystyczno-ekologiczne studia porównawcze. Acta Univ. Wratislaviensis, Prace Bot. 46: 1-30.
- ANIOŁ-KWIATKOWSKA J.. 2003. Zagrożenia flory synantropijnej Dolnego Śląska – problem wymierania archeofitów. W: KAŃKI Z. (red.). Zagrożone gatunki flory Naczyniowej Dolnego Śląska. IBR U Wr., PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- BAZYLUK W., LIANA A. 2000. Prostoskrzydłe – *Orthoptera*. W: Katalog fauny Polski nr 58: 1-156. Muzeum i Instytut PAN, Warszawa.
- BAZYLUK W., LIANA A. 2000. Prostoskrzydłe - *Orthoptera*. W: Katalog fauny Polski nr 58: 1-156. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- BELLMANN H. 1993. Heuschrecken beobachten, bestimmen. Naturbuch Verlag, Augsburg.
- BERDOWSKI W. 2003. Zanikanie gatunków leśnych na Dolnym Śląsku. W: KAŃKI Z. (red.). Zagrożone gatunki flory Naczyniowej Dolnego Śląska. IBR U Wr., PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- BERDOWSKI W., KOŁA W., PANEK E. 1996. Wstępne wyniki badań nad rozmieszczeniem chronionych gatunków roślin i grzybów w województwie wrocławskim. Acta Univ. Wratislaviensis, Prace Bot. 69: 31-43.
- BOBROWICZ G., SZCZĘŚNIAK E. (w druku). Występowanie *Botrychium matricariifolium* (Retz.) A. Braun ex W. D. J. Koch (*Ophioglossaceae*) na Dolnym Śląsku. Acta Bot. Silesiae Inferioris.
- BUSZKO J. 1997. Atlas rozmieszczenia motyli dziennych w Polsce 1986-1995. Turpress, Toruń.
- BUSZKO J., MASŁOWSKI J. 1993. Atlas motyli Polski. Część I. Motyle dzienne (*Ropalocera*). Grupa IMAGE, Warszawa.
- CZERKAS K., FRONIA R., ZWOLIŃSKI G., ZWOLIŃSKI M., ŻMUDA P. 1999. Wzgórza Trzebnickie. Mapa turystyczna. Studio Wydawnicze Plan, Wrocław.

- DĄBROWSKA J. 1997. Rozmieszczenie rodzaju *Achillea* L. w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem Śląska. Wyd. Uniw. Wrocławskiego.
- DĄBROWSKI J.S. 1998. Ślimakówki - *Limacodidae*, Kraśniki - *Zygaenidae*. W: Klucze do oznaczania owadów Polski. Cz. XXVII, Zesz. 14-15. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Toruń.
- DOBZYŃSKA N., JOBDA M., KLISOWSKA A., LIRO A., SZEMPLIŃSKA M. 2004. Przewodnik po krajowym programie rolnośrodowiskowym. MRiRW, ARW „Skigraf”, Warszawa.
- DUBIŃSKA E. 1999. Występowanie i zasoby *Polypodium vulgare* na terenie województwa wrocławskiego. Praca magisterska (maszynopis), Zakład Systematyki i Fitosocjologii Instytutu Botaniki Uniwersytetu Wrocławskiego.
- DYRCZ A., GRABIŃSKI W., STAWARCZYK T., WITKOWSKI J. 1991. Ptaki Śląska - monografia faunistyczna. Wrocław.
- GŁOWACIŃSKI Z. (Red.). 2001. Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa.
- GŁOWACIŃSKI Z. (Red.). 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- GŁOWACIŃSKI Z., RAFIŃSKI J. 2003. Atlas płazów i gadów Polski. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa-Kraków.
- GŁOWACKI Z. 1975. Zbiorowiska murawowe zachodniej części Wzgórz Trzebnickich. Prace OTPN, Wydz. III - Nauk Przyr.: 1-102. PWN, Warszawa-Wrocław.
- HAGEMEIJER E. J. M., BLAIR M. J. (red.). 1997. The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T & A D Poyser, London.
- INDYK F., PAWŁOWSKA-INDYK A., BARTMAŃSKA J. 1996. Występowanie płomykówki *Tyto alba* w województwie wrocławskim. Ptaki Śląska 11: 115-122.
- JANKOWSKI W. (red.). 1998. Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórz Trzebnickie”. Msc. Fulica Wojciech Jankowski. Wrocław.
- JARY Z. 1996. Chronostratygrafia oraz warunki sedymentacji lessów Polski południowo-zachodniej na przykładzie Płaskowyżu Głubczyckiego i Wzgórz Trzebnickich. Acta Univ. Wratisl. 1766, Studia Geogr. 63: s. 103.
- JARY Z., KIDA J., ŚNIHUR M. 2002. Lessy i osady lessopochodne w południowo-zachodniej Polsce. Czasopismo Geograficzne 73 (1-2): 63-100.

- KAŹMIERCZAKOWA R., ZARZYCKI K. (Red.). 2001. Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. PAN Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody Kraków.
- KĄCKI Z. (red.). 2003. Zagrożone gatunki flory Naczyniowej Dolnego Śląska. IBR U Wr., PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- KĄCKI Z., DAJDOK Z., SZCZĘŚNIAK E. 2003. Czerwona lista roślin naczyniowych Dolnego Śląska. W: KĄCKI Z. (red.). Zagrożone gatunki flory Naczyniowej Dolnego Śląska. IBR U Wr., PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- KONDRACKI J. 1998. Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa.
- LIRO A., DYDUCH-FALINOWSKA A. 1999. Natura 2000. Europejska Sieć Ekologiczna. MOŚZNiL, Warszawa.
- LONTKOWSKI J. 1993. Ochrona gniazd błotniaka łąkowego (*Circus pygargus*) na Śląsku. Biuletyn Komitetu Ochrony Orłów, 5:12-13.
- LONTKOWSKI J., JERMACZEK A. 1988. Przeloty i zimowanie błotniaka zbożowego (*Circus cyaneus*) w Polsce. Not. Orn. 29, 3-4:111-121.
- MACICKA T. 1991. Inwentaryzacja stanowisk roślin chronionych na terenie gminy Trzebnica. Maszynopis, Urząd Wojewódzki Wrocław.
- MACICKA T., WILCZYŃSKA W. 1990. Zbiorowiska leśne wschodniej części Wału Trzebnickiego (Wzgórza Trzebnickie, Twardogórskie, Ostrzeszowskie). Acta Uniw. Wr. No 1156, Pr. Bot., XLIV, Wrocław.
- MACICKA-PAWLIK T. 1998. Geobotaniczna charakterystyka Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Trzebnickie”. W: JANKOWSKI W. (red.) Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Trzebnickie”. Maszynopis. Fulica Wojciech Jankowski, Wrocław.
- MATUSZKIEWICZ J. M. 1993. Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne Polski. Prace Geogr. 158: 5-107.
- MATUSZKIEWICZ J. M. 2002. Zespoły leśne Polski. PWN, Warszawa.
- MATUSZKIEWICZ W. 2001. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. PWN, Warszawa.
- PAWLACZYK P., JERMACZEK A. 1997. Poradnik lokalnej ochrony przyrody. Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin.

- POPIELA A. 2001. *Sagina ciliata* Fr. Karmnik bezpłatkowy. W: KAŻMIERCZAKOWA R., ZARZYCKI K. (Red.). Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. PAN Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody Kraków.
- ROKICKI J. 1952. Lessy i utwory pyłowe Wzgórz Trzebnickich. Biul. Inst. Geol. 65: 479-512.
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną. Dz. U. Nr 168, poz. 1764 z dnia 28 lipca 2004 r.
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 26 września 2004 r. w sprawie określenia listy gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów dla danych gatunków i odstępstw od tych zakazów. Dz. U. Nr 130, poz. 1455 i 1456.
- RUTKOWSKI L. 1998. Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej. PWN, Warszawa.
- SZAFER W., ZARZYCKI K. (red.). 1972. Szata roślinna Polski. PWN, Warszawa.
- SZCZĘŚNIAK E. 2001. *Botrychium matricariifolium* (Retz.) A. Braun ex W. D. J. Koch. Podejrzon marunowy. W: KAŻMIERCZAKOWA R., ZARZYCKI K. (Red.). Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. PAN Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody Kraków.
- SZEMPLIŃSKA M., JOBDA M. 2004. Strefy priorytetowe Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego. MRiRW, ARW „Skigraf”, Warszawa.
- SZWAŁKO P. 1992. *Osmoderma eremita* (Scopoli, 1763) – Pachnica. W: Głowaciński (red.). Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL, Warszawa.
- TOMIAŁOJĆ L., STAWARCZYK T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- WALCZAK W. 1970. Obszar przedsudecki. PWN, Warszawa.
- WITKOWSKI J. (red.). 1991. Inwentaryzacja zoologiczna gminy Trzebnica. Maszynopis, Urząd Wojewódzki, Wrocław.
- WITKOWSKI A., BŁACHUTA J., KOTUSZ J., HEESE T. 1999. Czerwona lista słodkowodnej ichtiofauny Polski. Chroń. Przyr. Ojcz. 55, 4: 5-19.

- WITKOWSKI J., ORŁOWSKA B., RANOSZEK E., STAWARCZYK T. 1995. Awifauna doliny Baryczy. Not. Orn. 36, 1-2:5-74.
- WOŹNY M. 1985. Pająki (*Aranei*) Wału Trzebnickiego. Fragm. Faun. 29,4:39-76.
- ZAJĄC A., ZAJĄC M. (red). 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki UJ, Kraków.
- ZARZYCKI K., SZELĄG Z. 1992. *Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce*. W: Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z. (Red.). Lista roślin zagrożonych w Polsce. Instytut Botaniki im. W. Szafera, PAN Kraków, s.87-98.
-